

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH a REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

**BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
TRESTNÉ ČINY PÁCHANÉ NA DĚTECH**

Autor práce: Petra Kuštová, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní studia ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná forma studia

Vedoucí práce: JUDr. Soňa Biskupová Fišerová

Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Soně Biskupové Fišerové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KUŠTOVÁ, P. *Trestné činy páchané na dětech : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Soňa Biskupová Fišerová

Klíčová slova: kriminalita, děti, násilí, CAN, sexuální zneužívání, statistiky

Bakalářská práce se zabývá obecnou problematikou trestné činnosti páchané na dětech. Práce je členěna na teoretickou a praktickou část. Úvodní část analyzuje komplexní poznatky této problematiky. Čtenář se seznamuje se základními pojmy, které mu zlepšují orientaci daného problému. Tématika se zaobírá i potřebnou legislativou a dále i rozbořem jednotlivých patologických faktorů zaměřených jednak pro násilnou, ale i pro mravnostní kriminalitu. Důležitou součástí je oblast dokazování a specifická práce vyšetřovatelů.

V druhé části práce jsou uvedeny vybrané případy z praxe s podrobným vývojem a vlastním shrnutím poznatků o konkrétním činu. V této části práce je nejdůležitějším cílem zdokumentovat skutečný vývoj rozebírané problematiky a poukázat na zjištěných číselných statistikách závažnost těchto činů. Pro lepší orientaci jsou v přílohové části zobrazeny jednotlivé grafy znázorňující počty zjištěných jednotlivých případů.

Informace obsažené v této tématice mohou být přínosem nejen pro veřejnost, ale i k získání hlubších znalostí policistů a pracovníků, kteří se vzhledem ke své profesi setkávají s oběťmi trestných činů. Každý z těchto uvedených má možnost vlivem získaných nových poznatků vykonávat svou činnost s profesionálním nasazením a eliminovat tak nežádoucí traumatické dopady na poškozené jedince.

ABSTRAKT

KUŠTOVÁ, P. Crimes committed on children : Bachelor thesis. České

Budějovice : The college of European and Regional Studies, o. p. s.,2011.

Supervisor : JUDr. Soňa Biskupová Fišerová

Key words: crime, children, violence, CAN, sexual abuse, statistick

This bachelor diploma thesis deals with the crimes against children. The work consists of practical and theoretical parts. The introduction analyses the komplex knowledge about this problem. The reader can learn the elementary terminology which is needed for further studie sof the isme. The work deals with the relevant legislativ, and the analysis of the pathological factors focused on violent – kriminality. The proving and specific work of the investigators is very important.

In the second of the document, there are selected criminal cases with their specific development and the summaries of the knowledge. This part of work should to document the real development of the discussed problems and to show the severity of the crimes on the real numerical statistics. There are chart sof the numbers of known cases in the appendix part for better understanding.

The information presented by this work can contribute to the knowledge of the general public, and also to the policemen and other professionals dealing with the victims of mentioned crimes. Every professional mentioned above can fully perform his/her work while eliminating the traumatic impacts on the victim.

OBSAH

ÚVOD	7
1 CÍL a METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	8
2 PROBLEMATIKA TRESTNÉ ČINNOSTI VZTAHUJÍCÍ SE K DĚTEM	9
2.1 Pohled do historie	9
2.2 Vymezení klíčových pojmů	9
2.3 Kriminogenní faktory	10
3 PRÁVNÍ OCHRANA DÍTĚTE	12
4 INTERPERSONÁLNÍ NÁSILÍ NA DĚTECH	15
4.1 Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte	15
4.1.1 Vývoj pojmu CAN	15
4.1.2 Zvláštní formy CAN	17
4.1.3 Detekce syndromu CAN a jeho registrace	18
4.2 Problematika soudně – znaleckého posuzování týraného dítěte	20
4.2.1 Letální případy týraného dítěte	20
4.3 Prevence násilné kriminality proti mládeži	23
4.3.1 Preventivní návrhy	24
5 Mravnostní trestné činy páchané na mládeži	25
5.1 Právní aspekty mravnostní trestné činnosti	25
5.2 Charakteristika mravnostní kriminality	27
5.3 Pedofilie	27
5.4 Dokazování mravnostní trestné činnosti	28
5.4.1 Konfrontace	28
5.4.2 Rekognice	29
5.4.3 Prověrka výpovědi na místě	29
5.4.4 Rekonstrukce	29

5.5	Specifické důkazní prostředky	29
5.5.1	Charakteristika psychologie výslechu u zneužitých dětí.....	30
5.5.2	Pravidla a zásady výslechu.....	30
5.5.3	Použití demonstračních pomůcek	31
5.5.4	Akomodační syndrom	33
6	Demonstrativní ukázky jednotlivých PŘÍPADOVÝCH SITUACÍ.....	35
	Případová situace č. 1.....	35
	Případová situace č. 2.....	37
	Případová situace č. 3.....	39
6.1	Výzkum zaměřený na statistické údaje jednotlivých trestných činů páchaných na dětech v časovém období od 2006-2009 na území České republiky	41
6.1.1	Příprava a realizace výzkumu	42
6.1.2	Výsledky podle statistických údajů.....	42
	Závěr	50
	Seznam použitých zdrojů	52
	Seznam obrázků, tabulek a grafů	54
	Přílohy.....	55

ÚVOD

Trestné činy páchané na dětech jsou v současnosti velice studovanou problematikou společenské patologie. Vlivem ratifikace Úmluvy práv dítěte se počátkem devadesátých let minulého století začala o tento druh kriminality zajímat širší část populace. V důsledku toho je tomuto věnována nemalá pozornost, jelikož objektem poškozeného je právě „bezbranné“ dítě, kterému díky spáchanému skutku na něm samotném se bere výsostné právo a potřeba šťastného dětství. Už vzhledem k tomuto jevu jsou tyto spáchané skutky na dětech neospravedlnitelné a neomluvitelné. Právě tyto aspekty jsou nepostradatelnou potřebou pro další kvalitní vývoj jedince a jeho socializační začlenění do společnosti.

Nejzávažnějším zásahem do psychiky osobnosti dítěte je vyrovnání se s násilnými a mravnostními skutky, které jsou na něm páchaný. Nebezpečné následky u mravnostní u násilné trestné činnosti spočívají ve společenské nebezpečnosti a znatelné latenci. Pouze u pouhé špičky ledovce je šance spravedlivého procesu a následného potrestání pachatele. Velká část obětí trpí subjektivními pocity strachu, proviněním a mnohdy kladením si vlastní viny a z těchto důvodů nedochází k oznámení události. Proto jsou právem tyto trestné činy považovány za jedny z nejzávažnější trestné činnosti s vysokou trestní sazbou a je jim zapotřebí věnovat velkou pozornost s rozsáhlou osvětou zaměřenou na informovanost veřejnosti a tím spojenou prevenci.

Dalším důležitým upozorněním při posuzování vážnosti dané problematiky je to, že právě mnozí mladí pachatelé trestných činů byli právě oběťmi kriminality v dětském věku. Z tohoto vyplývá hypotéza, že trestná činnost páchaná na dětech je jedním z potencionálních kriminogenních faktorů kriminality v dospělosti. Veškeré tyto skutečnosti nás proto motivují zintenzivnit činnost v této oblasti a klást důraz na co nejvyšší možnou ochranu těchto jedinců, s čímž je spojen jeden z požadavků demokratického státu a dále pak plnění mezinárodních závazků, kterým se ČR zavazuje jako jeden z partnerů EU.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem mé práce je z dostupných materiálů hlouběji proniknout do úskalí této specifické trestné činnosti. Základem pro lepší orientaci a následné zhodnocení závažnosti je nutné nejprve vycházet z primární terminologie vztahující se k tématu. Důležité je rozpoznat trestněprávní a kriminogenní rovinu pojetí a tím souhrnně formulovat zákonné normy a legislativní opatření vycházející z dané problematiky.

Dále analyzovat jednotlivé trestné činy včetně kriminogenních faktorů. Zaměřit se na prevenci proti tomuto patologickému jevu. Důležitou oblastí při řešení jednotlivých případů je práce s oběťmi trestných činů, která musí vycházet z profesionálního postavení policisty - vyšetřovatele a nesmí jakýmkoliv způsobem zvyšovat již prožité traumatické zážitky poškozených. Vzhledem k tomuto bude určitá část věnována těmto činnostem.

Následně v druhé části práce budou pro lepší orientaci prezentovány skutečné případy z praxe s podrobným rozbohem, kdy v nich bude demonstrován profil pachatele a jeho motiv pro spáchání skutku. Celkový vývoj případu bude v jeho konečné fázi rozebrán stručným shrnutím.

V konečné fázi práce bude provedena statistika za určité časové období, zaměřená na jednotlivé patologické fenomény páchané na dětech. Číselné údaje těchto činů budou porovnávány za jednotlivé období za účelem získání bližšího přehledu. Statistický výzkum bude rozšířen i o počty pachatelů této trestné činnosti s podrobným vztahovým rozbohem k oběti činu. I u této statistiky bude kladen důraz na porovnání za určité časové období. Ze získaných údajů pak vyplyne závažnost dané problematiky.

2 PROBLEMATIKA TRESTNÉ ČINNOSTI VZTAHUJÍCÍ SE K DĚTEM

Kriminalita páchaná na mládeži kvantitativně nepředstavuje sice největší podíl odhalené trestné činnosti, vyznačuje se však vysokou společenskou nebezpečností. Míra této nebezpečnosti spočívá v její latenci a omezené možnosti odhalení skutku a potrestání pachatele. Násilí na dětech patří k rizikovým faktorům, které má zásadní vliv na formování osobnosti dítěte a jeho následné začlenění do společnosti. Včasná identifikace rizikového prostředí a eliminace působení těchto negativních vlivů vede k naplnění plnohodnotného vývoje jedince.

2.1 Pohled do historie¹

Právní postavení dítěte do poloviny 18. stol. nemělo ve společnosti žádnou vymahatelnou oporu. Vycházelo se z nerovného postavení dítěte jako právního subjektu ve společnosti, kdy vztah mezi rodičem a dítětem byl chápán na základě vyjádření otcovské moc – *Patria potestas*. Tyto záznamy jsou doložitelné již v období starého Říma. Otec měl úplnou pravomoc rozhodovat, jak naloží se svým potomkem a to včetně zabití, odložení, prodání apod. Přelomem takového pojetí byla druhá pol. 18. stol., kdy díky osvícenství začalo být dítě považováno jako občan. Od té doby prošly otázky právního postavení dítěte dlouhodobým vývojem a to díky postupnému chápání jeho postavení v mezinárodním měřítku.

2.2 Vymezení klíčových pojmů

Trestný čin – Je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Protiprávnost znamená, že jednání pachatele je v rozporu s právem, že pachatel porušuje nebo neplní právní povinnost stanovenou v zákoně. Trestným činem se rozumí jen čin soudně trestný, a pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, též příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc.²

¹ *Kriminalita páchaná na mládeži* [online]. 2001. [cit. 2011-01-13]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_02/zoubkova.html>.

² **JELÍNEK, J. a kolektiv.** *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. Praha, 2009, s. 23

Dítě – Dle zákona o rodině se dítětem rozumí osoba mladší 18 let, pokud nedosáhla zletilosti dříve. Trestní řád takového pojmu neužívá. Trestní zákoník uvedené označení užívá pro kategorii osob, která požívá zvláštní trestněprávní ochrany za podmínek stanovených ve vybraných skutkových podstatách. Trestněprávní pojem tedy koresponduje s občanskoprávním vyjádřením nezletilosti.³

Násilná kriminalita – Patří sem trestné činy proti životu a zdraví, trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti, trestné činy proti rodině a mládeži, tyto činy znamenají přímou konfrontaci mezi „kriminálníky“ a oběťmi, použití fyzické síly nebo její hrozby.⁴

Mravnostní kriminalita – Jedná se o skupinu trestných činů, u kterých dochází k protiprávnímu zasahování do sféry rozhodování o pohlavním styku, mravního a tělesného vývoje. Je též označována jako mravnostní trestná činnost nebo sexuální trestná činnost, kdy tyto pojmy jsou označovány spíše jako synonyma. Jelikož se jedná o širší okruh jednání, nemusí vždy naplňovat znaky konkrétního mravnostního trestného činu.⁵

2.3 Kriminogenní faktory⁶

Při posuzování příčin špatného zacházení s dětmi musíme vzít na zřetel přítomnost tří okruhů působících faktorů.

A) *Faktory působící ve společnosti*

Ty závisí na celkové úrovni společnosti, její kultuře, struktuře, demografických a sociálních podmínkách. Důležitá je legislativní úprava, míra kriminality, práce orgánů činných v trestním řízení a v neposlední řadě zájem formálních i neformálních instancí v oblasti kontroly kriminality.

³ CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha, 2003. s.(CHMELÍK, 2003) 15

⁴ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1.vyd. Praha, 1995, s.(DUNOVSKÝ, 1995) 41

⁵ (CHMELÍK, 2003) CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha, 2003. s. 15-16

⁶ *Kriminalita páchaná na mládeži* [online]. 2001. [cit. 2011-01-13]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_02/zoubkova.html>.

B) Faktory působící uvnitř rodiny

Zde dochází k problematice odlišných názorů na výchovu potomků a řešení otázky co je dobré a co není dobré při výchově a jaké metody jsou vhodné pro uplatnění. Názory se jednak liší mezi rodinami, ale i mezi společenskými vrstvami. Další roli zde hrají společenské a etické přístupy k životu. Jestliže se hlouběji zamyslíme nad negativními faktory působící uvnitř rodiny, dospějeme například k sociálně ekonomickému statusu rodiny, existenční nejistotě a nezaměstnanosti, alkoholové a nealkoholové závislosti, problematice složení domácnosti (počet dětí, neúplné rodiny), nechtěné těhotenství, rozvedená manželství (nový partner). Z provedených statistik bylo zjištěno, že více jak polovina pachatelů této trestné činnosti jsou právě vlastní rodiče.

C) Faktory spočívající v jednotlivci

Zde je charakteristické rozlišení okruhů pachatelů trestné činnosti páchané na mládeži vyjma pachatelů zanedbání povinné výživy.

1. psychopaté – jsou schopni utajovat své skutečné chování nebo jsou naopak agresivní a nezdrženliví
2. osoby s organickými poruchami
3. osoby sexuálně deviantní – především zaměřené na předpubertální objekty tzv. pedofilové
4. neurotici – dokazující si na slabší osobě svoji nadřazenost
5. osoby se závažnou duševní poruchou

3 PRÁVNÍ OCHRANA DÍTĚTE⁷

Základní práva dětí kodifikovala jako první *Deklarace práv dítěte* v roce 1924 a tzv. *Charta práv dítěte* v roce 1954. Pod jejím vlivem byl u nás konstruován zákon o rodině č. 94/1963 Sb., který formuloval vztah rodičů a dětí jako práva (a povinnosti). Postup liberalizace dětských práv postupoval dále a v budoucnu byl zakotven v Úmluvě o právech dítěte v roce 1989. Pro bývalou ČSFR vstoupila Úmluva o právech dítěte v platnost v roce 1991 a Českou republikou byla převzata, takže jsme touto Úmluvou vázáni. Práva dětí a ochrana před kriminalitou na nich páchanou jsou především práva na ochranu před zanedbáváním, zneužíváním a duševním nebo tělesným násilím. Podle Úmluvy se jedná o opatření směřující k ochraně dětí před násilím a zanedbáváním dle článku 19, před narkotickými a psychotropními látkami dle článku 33, před všemi formami sexuálního zneužívání a vykořisťování, zneužívání nebo týrání dle článku 39. Překlad této Úmluvy byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 104/1991 Sb. V našem právním řádu zakotvuje ochrana rodiny *Listina základních práv a svobod*, která podle článku 3 Ústavy součástí ústavního pořádku České republiky. Podle článku 32 odst. 1 této Listiny jsou rodičovství a rodina pod ochranou zákona, přičemž zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena. Právní postavení dítěte je též obsaženo v právu rodinném, ať už úpravou rodinných vztahů obsažených v občanském zákoníku či v samostatných rodinných kodexech. *Zákon o rodině* byl novelizován a to především v oblasti sociálně právní ochrany dítěte, kdy se klade za cíl „blaho dítěte“. Následně přijatý *zákon o sociálně právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb.* stanovil jako přední hledisko zájem o blaho dítěte a též povinnost státu a státních orgánů poskytovat účinnou pomoc rodinám s dětmi a chránit děti před tělesným i duševním násilím a dále zajišťovat reintegraci a zotavení dítěte, které se stalo obětí týrání a zneužívání nebo jiného omezujícího zacházení. Další novelizací na základě Úmluvy je *zákon o přestupcích č. 200/1990 Sb.*, kdy např. za přestupek je považováno ponechání nezletilého dítěte bez náležitého dozoru, pokud je tím vystaveno nebezpečí vážné újmy na zdraví nebo pokud tím způsobí újmu jiné osobě nebo škodu na majetku, dále pak je též za přestupek považováno i ponížení lidské důstojnosti nezletilého dítěte použitím nepřiměřených opatření. Tradiční ochrana dětí a mladistvých je před podáváním

⁷ *Kriminalita páchaná na mládeži* [online]. 2001. [cit. 2011-01-13]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_02/zoubkova.html>.

alkoholických nápojů, je založena na principu prohibice, absolutní zákaz prodávání a podávání návykových látek osobám mladších osmnácti let je vysloven hned dvěma normami správního práva a to jednak v zákoně o přestupcích a dále v zákoně o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi č. 37/1989 Sb. Princip prohibice byl uplatněn pro děti i při hraní na hracích automatech a to zákonem č. 202/1990 Sb. Nejkrajnější garance ochrany dětí a mladistvých před kriminalitou je v trestním právu. Jde jednak o ustanovení o ochraně, která náleží pouze mládeži a jednak o ustanovení týkající se trestných činů, jejichž obětí se může stát každý člověk, avšak spáchání takového skutku na mládeži vykazuje větší společenskou nebezpečnost a je podmínkou pro udělení vyšší trestní sazby. Trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb., ve znění zákona č. 306/2009 Sb.) soustřeďuje pozornost především na:

- **ochranu dětí před neplněním povinností rodičů** (záměrem legislativy je postihnout určitý druh pasivity těch, kteří mají ze zákona povinnost pečovat o dítě a opustí jej nebo neplní zákonnou vyživovací povinnost a tím je vystaví nouzi nebo jiným závažným následkům jako je újma na zdraví nebo smrt. Trestní zákoník uvedené činy zakotvuje v hlavě IV, v ustanovených § 195 „opuštění dítěte nebo svěření osoby“, § 196 „zanedbání povinné výživy“)
- **Ochranu dětí proti různým formám a intenzitě agresivního jednání** (trestní zákoník tyto spáchané činy zakotvuje v hlavě I jako trestné činy proti životu a zdraví, jedná se o ustanovení, jejichž obětí se může stát každý člověk, avšak tyto činy spáchané na dětech vykazují vyšší společenskou nebezpečnost, dále jde o trestné činy uvedené v hlavě IV, konkrétně v ustanovení § 198 „týrání svěřené osoby“, § 200 „únos dítěte a osoby stížené duševní poruchou“).
- **Ochranu před obchodováním s dětmi** (zákonodárce v souladu s článkem 35 Úmluvy zakotvil v ustanovení § 169 „svěření dítěte do moci jiného“ skutkovou podstatu, již postihuje toho, kdo za odměnu svěří dítě do moci jiného za účelem adopce, využívání dětské práce nebo jiný účel).
- **Ochranu proti ohrožení výchovy mládeže** (je zakotvena v hlavě IV. v ustanovení § 201 „ohrožení výchovy dítěte“, spočívající v postihu toho, kdo byť z nedbalosti ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že ho svádí k zahálčivému nebo nemravnému životu, umožní mu vést zahálčivý nebo nemravný život, umožní mu opatřovat pro sebe nebo pro jiného prostředky trestnou činností nebo jiným zavrženímhodným způsobem nebo závažným způsobem poruší svou povinnost o ně

pečovat nebo jinou svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti).

- **Ochranu zdravého sexuálního vývoje mládeže** (trestné činy jsou zakotveny v hlavě III, kdy ustanovení § 185 „znásilnění“ spočívá v postihu toho, kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, další zakotvené ustanovení § 186 „sexuální nátlak“ spočívá v postihu toho, kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo kdo k takovému chování přiměje jiného zneužije jeho bezbrannosti, v ustanovení § 187 „pohlavní zneužití“ spočívá v postihu toho, kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije. Spadá sem i trestný čin „kuplířství“ dle ustanovení §189 jestliže se jedná o osobu mladší 18 let.
- **Ochranu mravnosti** (zákonodárce zakotvil v hlavě III, kdy skutková podstata ustanovení § 191 „šíření pornografie“ spočívá v postihu toho, kdo nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje dítěti pornografická díla, další zakotvené ustanovení § 192 „výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií“ spočívá v postihu toho, kdo přechovává fotografické, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě, v neposlední řadě se jedná o ustanovení § 193 „zneužití dítěte k výrobě pornografie“, které spočívá v postihu toho, kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle).
- **Ochranu mládeže před zneužíváním návykových látek a před podáváním alkoholických nápojů** (od roku 1994 se ochrana vztahuje i na anabolické látky).

4 INTERPERSONÁLNÍ NÁSILÍ NA DĚTECH⁸

Násilí na dětech je základním porušením práv dětí, je tragédií na samém prvopočátku a vede k zcizení šťastného dětství a následného kvalitního formování lidské osobnosti. Původ násilí nacházíme v agresivitě. Jestliže se nad tímto jevem zamyslíme hlouběji, zjistíme, že je agresivita z biologického základu součástí genetického vybavení člověka. V živočišné říši a taktéž u člověka se tato vrozená potřeba chápe jako instinkt. Zásadním rozdílem mezi lidským jedincem a zvířetem je v myšlenkovém vybavení, kdy zvíře nedokáže pocit násilí tlumit na základě omezených rozumových možností. Agresivita v chování člověka může nabývat široké škály forem. Může jít o přímou fyzickou agresi či agresivitu verbální (projev zvýšeným hlasem, křikem či obsahem řeči např. nadáváním, uštěpačností a zesměšňováním) i neverbální, formy projevu agresivity mohou být aktivní (útok, čin, reakce, směřující proti osobě či předmětu, zpravidla se projevuje pohybem) či pasivní (forma neúčasti, zanedbávání). Tuto formu pozorujeme zvláště v interpersonálních vztazích v rodině, kde se může projevit přehlížením dítěte, odmítáním jeho potřeb, které u dítěte může vést až k deprivaci. Projev násilí, může mít různé stupně dopadů, kdy nejzávažnější formy charakterizují jednotlivé trestné činy.

4.1 Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte⁹

Tento syndrom je obecně označován jako „Child abuse and neglect“ neboli CAN. Jde o soubor nepříznivých příznaků v oblastech stavu a vývoje dítěte především v rodině, kdy výsledkem je úmyslné ubližování dítěti jeho nejbližšími vychovateli, hlavně rodiči. Nejvyhranější formou tohoto syndromu je úplné zahubení dítěte.

4.1.1 Vývoj pojmu CAN¹⁰

Syndrom CAN, jeho složitost i různorodost lze sledovat především v jeho vývoji. Vezmeme-li v úvahu, že chápání dětství jako potřeby, požadavku a též práv

⁸ VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí v rodině syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. 1. Praha 3, 1995, s. 19-20

⁹ (DUNOVSKÝ, 1995) DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1.vyd. Praha, 1995, s. 15

¹⁰ (DUNOVSKÝ, 1995) DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1.vyd. Praha, 1995, s. 15-16

jedince byly v minulosti popírány, dojdeme k názoru, že nejzávažnějším následkem tohoto jednání je nedostatečné uspokojování potřeb dítěte, které přináší ohrožení jeho zdraví a dobrého rozvoje. Nejobávanější je však možnost jeho zabití, fyzické likvidace. Proto se také válečný konflikt pro děti jeví jako nejnebezpečnější vůbec. Již v minulém století se společnost snažila uplatňovat předcházení tohoto ohrožení a v tomto duchu začaly vznikat dobrovolné organizace, které hledaly a uplatňovaly způsoby a formy péče o dítě a jejich ochrany před takovýmto zacházením. Jako jedna z prvních dobrovolných institucí vznikla v roce 1883 v Liverpoolu a v roce 1884 v Londýně **Národní společnost prevence proti krutostem na dětech**. Hlavní pozornost byla kladena fyzickému násilí na dětech a jeho důsledkům, stejně tak i na vykořisťování dětí námezdními pracemi a neposlední řadě i na nedostatečnou péči a výživu. Dnes představuje významnou instituci a je modelem pro celou řadu dalších dobrovolných institucí. Postupně se začal formulovat vývoj syndromu CAN v obsahové náplni – *fyzické týrání*. Toto se v zahraniční literatuře označovalo jako špatné zacházení či nepečování o dítě. V roce 1962 pojmenoval profesor Kempe v USA jako **syndrom bitého dítěte**. Na jeho základě došlo k převratnému přístupu chápání veřejnosti a k prosazování změn v legislativě hlavně v oblasti povinného ohlašování týrání dítěte. Tyto jevy vyústily v zavedení nového pojmu syndromu **Child Abuse, čili zneužití dítěte**. Příčinným mechanismem tohoto jevu byla potvrzena nezvládnutá agrese proti dítěti přímo jeho vychovatelem. Tato agrese umožňovala agresivnímu jedinci nadřazenost nad dítětem. Postupným formulováním syndromu CAN se v šedesátých a začátkem sedmdesátých let 20. století, začíná do této problematiky zahrnovat i *sexuální zneužívání dítěte*. Pro lepší ilustraci syndromu CAN demonstruji na str. 16 orientační tabulku č. 1 z publikace od Täubnera Vladimíra „Formy a projevy syndromu CAN“.

Tabulka 1 - Formy a projevy syndromu CAN

	aktivní	pasivní
Tělesné týrání, zneužívání a zanedbávání	tržné, zhmožděné rány a poranění, bití, zlomeniny, krvácení, dušení, trávení, smrt	neprospívání, vyhladovění, nedostatky v bydlení, ošacení, ve zdravotní a výchovné péči
Duševní a citové týrání, zneužívání a zanedbávání	nadávky, ponižování, strašení, stres, šikana, agrese	nedostatek podnětů, zanedbanost duševní i citová
Sexuální zneužívání	sexuální hry, pohlavní zneužití, ohmatávání, manipulace v oblasti erotogenních zón, znásilnění, incest	exhibice, video, foto, audio-pornografie, zahrnutí dětí do sexuálních aktivit dospělých
Zvláštní formy: Systémové týrání a zneužívání Organizované týrání a zneužívání Rituální týrání a zneužívání Sexuální turismus Münchhausenův syndrom by proxy (v zastoupení)		

4.1.2 Zvláštní formy CAN¹¹

Systémové týrání (druhotné a ponižování) – jedná se o poškozování péče dítěte tím způsobem, že je mu odebíráno právo vzhledem k jeho prospěchu. Jedná se např. o automatické odebírání z rodiny, aniž mu je poskytnuta potřebná podpora a pomoc, dále sem patří nedostatečná péče v problémových a dysfunkčních rodinách, špatná či nedostatečná péče v denních zařízeních, ve školách. Neopomíjí se též celá řada zbytečných, opakovaných, necitlivě prováděných vyšetření odborníky. Toto pochybení nastává při nerespektování přístupu interdisciplinárního a orientovaného především na zájem dítěte. Systémové týrání se též označuje jako druhotné ubližování (sekundární viktimizace). Po prvním traumatu dítěte následuje toto druhotné týrání právě těmi, kteří by měli dítě chránit i po útocích na ně a zamezit dalším škodám a prvotní odstranit.

Organizované týrání a zneužívání dětí - této zvláštní formě se od konce osmdesátých let věnuje v praxi stále větší pozornost. Pozornost se zaměřuje hlouběji v oblasti poznávání nejrůznějších forem zneužívání. Např. incest a prosté zneužití dítěte začaly ztrácet na původní výraznosti a do popředí začaly vystupovat závažnější formy pohlavního zneužití s důrazem na jeho organizovanost. V mnoha velkých městech

¹¹ (DUNOVSKÝ, 1995) DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1.vyd. Praha, 1995, s. 51, 98, 101-102, 183,

uvízla řada dětských obětí. Nejen chlapci, ale také děvčata začaly být středem zájmu pro konzumenty prostituce. S tímto jevem se začala rozvíjet i dětská pornografie jak ve fotografickém provedení, tak i na videu. Toto vše v kontextu s tzv. sexuální turistikou. Druhým momentem rozvoje zneužívání dětí je obchodování převážně mafiánských organizací, kdy děti slouží jako zboží. Tento druh praktik slouží nejen k sexuálním účelům, ale i k ilegálnímu mezinárodnímu osvojení, dětských prací, segregaci až po vraždy dětí za účelem prodeje jejich orgánů. Vyloučí – li se nitro rodinné zneužití, lze pak charakterizovat organizované zneužívání jako aktivity mnoha pachatelů, z nichž někdo nebo všichni nepatří do rodiny obětí.

Rituální zneužívání – tento tip zneužívání se považuje za nejpodivuhodnější, projevující se na dnešní dobu neuvěřitelnými příznaky a rysy. Rituální zneužívání se považuje za takové zacházení s dětmi, které se uskutečňuje v souvislosti s náboženskou, magickou, nadpřirozenou tematikou a projevuje se vzývání symbolů těchto aktivit. Nejzávažnější na celé této problematice je fakt, že každý tento proces je zcela odlišný a nelze přesně stanovit, jaký dopad bude mít na stav vývoj dítěte.

Sexuální turismus – v praxi znamená, že cizinci přijíždějí do cizí země za účelem vyhledat dítě k tomu, aby se sexuálně uspokojili.

Münchhausenův syndrom by proxy (v zastoupení) – jedná se o případy, kdy rodiče vedle úmyslných otrav různými léky si vymýšlejí u dětí nejrůznější příznaky a onemocnění, popřípadě je i „vyrábějí“, tj. uměle připravují tak, aby dítě bylo vyšetřováno a léčeno. Statistiky hovoří o tom, že nejde o jev vyjimečný, kdy v jedné pětině končí smrtí udušením.

4.1.3 Detekce syndromu CAN a jeho registrace¹²

Odhalování neboli zjišťování syndromu CAN se děje hlášením nebo cíleným vyhledáváním jednotlivých případů jak na úrovni státních odborných služeb, tak na úrovni komunálních či charitativních organizací. Jedná se zejména o Orgány péče o rodinu a děti, policie, krizová centra, poradny, zdravotnická či školská zařízení, linky bezpečí, diagnostické domovy a jiné instituce. Tyto instituce na základě podezření kontaktují v rámci své kompetence buď Orgán péče o rodinu a dítě nebo policii a celý obsah podezření ohlásí. Ty, se poté se s daným případem podrobněji zabývají.

¹² DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1.vyd. Praha, 1995, s. 177-179, 180

Oznámení mají též učinit i ti, kteří se stali svědky špatného zacházení s dětmi anebo se o něm nějakým způsobem dozvěděli. Tyto postupy jednání jsou ze zákona uloženy každému občanovi. Zvláštním druhem oznámení je anonymní hlášení. K takovýmto řadíme i ohlášení na linky důvěry či horké linky. Z takovýchto zdrojů musí být šetření provedeno diskrétně a musí se alespoň v prvopočátku opírat o všechny nepřímé metody. Otázkou nastává důvěryhodnost v orgánech činných v trestním řízení. To může být jeden z důvodů tzv. zabraňujícího činitele, kdy je jedinec zklamán z výsledků předchozího oznámení, nadměrného respektování intimity rodiny v případech CAN, dále pocitu strachu z dalšího poškozování podezřelé rodiny, odplaty útočnicka. Tyto profesionální inhibitory se vztahují i na pracovníky podílejících se na řešení problému. Zejména jde o strach odplaty útočnicka, dále snaha „nepřidělat si další práci“, nedělat si mrzutosti, mnohdy je příčinou nečinnost i nedostatek znalostí a zkušeností s poznáním tohoto nepříznivého jevu. Ve společnosti se setkáváme jednak s jedinci mající sociální citění a odvahu se do dané problematiky vměšovat, otázkou je zpětná negativní zkušenost, kterou jsem se snažila interpretovat v horní části textu, která brání jejich iniciativu. Avšak závažnějším problémem je lhostejnost a neochota veřejnosti zabývat se touto problematikou. Vychází jednak z neznalosti dané problematiky a jednak z nechutě vměšovat se do problémů, které otevírají možnosti komunikace s policií, se zákonem apod., pramenící jak už jsem již uvedla z letité nedůvěry k těmto institucím hlavně pocitu udavačství. Proto chvályhodným jednáním zůstává přístup jak z laických tak z profesionálních facilitátorů v hlášení a angažovanosti v oblasti CAN. Zde je ocenitelná osobní odvaha, statečnost a dobrá vůle pomoci tam, kde je to zapotřebí. Druhou fází odhalování týraného a zneužívaného dítěte spočívá v jeho diagnostice. Jedná se o komplexní činnost interdisciplinárního týmu zjišťujícího a posuzujícího všechny okolnosti ohlášení případu. Na tomto hodnocení se podílí celý tým odborníků, kdy se klade důraz na rozlišení způsobu jednání tj. náhodným vznikem, úrazem, nedbalostí, úmyslným útokem. Třetí fází zjišťování syndromu CAN je potvrzení nebo vyloučení diagnózy šetřeného případu, zdali to okolnosti v této fázi dovolují. Registrace neboli monitoring syndromu CAN je pak zaznamenávání tohoto jevu v populaci. Registrují se všechny případy, které byly ohlášeny či zjištěny. Tzv. první registr zaznamenává v jednotlivých krajích oznámení případů CAN prostřednictvím orgánů péče o dítě. Činnost druhého registru je evidence oznámených nebo pravděpodobných, popřípadě i podezřelých případů. Evidují se zde případy, které jsou šetřeny policií a to jednak evidence případů, u nichž probíhá policejní vyšetřování,

dále případy, u nichž vyšetřování skončilo, jednak odložením, anebo obviněním pachatele. Druhý registr je výsledkem diagnostické činnosti příslušných pracovníků v rámci kraje a vypovídá o kvalitě práce institucí. Komplexnost této činnosti spočívá v propojování prvního a druhého registru, kdy jsou zde důležitá vstupní a výstupní fakta

4.2 Problematika soudně – znaleckého posuzování týraného dítěte¹³

Týrání či zanedbávání dítěte může dosáhnout takového stupně, že takovéto jednání je pak kvalifikováno jako trestný čin. Týká se nejen trestných činů proti životu a zdraví obecně jako je ublížení na zdraví, těžká újma na zdraví, vražda, ale trestní zákoník pamatuje rovněž na ustanovení týkající se přímo dětí. Důležitý prvek spočívá v dokazování. Předpokladem pro dokazování je pak dokumentace nálezu na postiženém dítěti a jeho kvalifikované zhodnocení. Vzhledem k tomuto se vypracovává znalecký posudek, který zpracovává odborný znalec. Soud poté získává odborné podklady, týkající se nejpřesnějšího popisu nálezu, které soudní lékařská expertíza vyhodnocuje z hlediska vyšetřovacích okolností, zejména výpovědí. Soudní znalec podrobuje údaje analýze a následně zjišťuje jejich vyloučení či míru pravděpodobnosti. Při týrání v izolovaném prostředí bytu dané jednání uniká pozornosti, oběti samy nedokáží vyjádřit slovně vznik poranění nejčastěji pro nízký věk nebo proto, že se jedná o jedince mentálně postižené. Důležitým vyšetřovacím prvkem je proto kvalitně vedený výslech, ve kterém se hledají rozpory a odlišnosti. Hodnotí se i na základě časového faktoru analýza mechanismu vzniku úrazu. u mnohočetných poranění je důležité neopomenout na vysvětlení úrazových dějů, pokud jde o různě stará poranění a toto podrobit důkladné analýze a zjištění nesouladu mezi objektivním nálezem a údaji opatrovníků. Z dostupných statistik vyplývá, že své dítě může týrat rodič všech sociálních skupin, přesto případy zanedbávání převažují u rodin s nízkým, jen základním vzděláním. To však neznamená, že se násilí vyhýbá středoškolsky či vysokoškolsky erudovaným lidem, zde jde většinou o „výchovné“ postupy.

4.2.1 Letální případy týraného dítěte

Týrání, zanedbávání, sexuální zneužívání končící smrtí dítěte patří k nejzávažnější formě násilného jednání. Odhalení takového jednání je prokazatelné provedenou pitvou. Ta je v současné právní úpravě stanovena jako povinnost u všech

¹³ (DUNOVSKÝ, 1995) DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1.vyd. Praha, 1995, s. 199-200

zemřelých dětí do 15 let bez rozdílu okolnosti úmrtí. Z hlediska právní kvalifikace zahrnuje smrtelný průběh skutkovou podstatu řady trestných činů – ublížení na zdraví, těžká újma na zdraví, vražda, vražda novorozeného dítěte matkou, týrání svěřené osoby, zneužívání, znásilnění. Kvalifikovaně provedená pitva má pak velký význam při objasňování příčin smrti. Dalším důležitým zjištěním je mechanismus vzniku úrazu zejména pak určení charakteru nástroje, který poranění způsobil. Násilné jednání na dítěti s následným letálním průběhem má řadu forem a lze je rozdělit do určitých skupin, přičemž má své specifické projevy a vlastnosti.

A) *Usmrcení novorozence matkou – neonaticidium*¹⁴

Je problematikou sui generis, již tím, že jednání je samostatně definováno v trestním zákoníku. Charakterizující jednání ženy – rodičky je jako úmyslné usmrcení novorozeného dítěte ve stavu rozrušení vyvolaného porodem. Pachatelky jsou převážně mladé dívky, které své těhotenství tají, o včasné ukončení nepožadují v řádném termínu a vlastní porod probíhá rovněž skrytě nejčastěji na záchodě nebo v koupelně. Novorozené dítě je matkou posléze usmrceno a následně odloženo, nebo ihned po porodu se ho matka zbavuje, aniž by s ním jakkoli manipulovala a ošetřovala jej. Dítě je buď usmrceno aktivním násilným jednáním ženy (aktivní vražda novorozence) nebo v případě odložení bez jakéhokoliv ošetření, dítě zmirá neošetřeno pasivním přístupem, např. podchlazením (pasivní vražda novorozence). Takto zavražděné děti jsou často nalézány v kontejneru, na skládce, ve vodě apod. Prioritou je zde identifikace usmrceného novorozence, určení, zda se dítě narodilo vůbec živé, určit délku života, zjistit, zda po porodu bylo ošetřeno, zjistit příčinu smrti.

B) *Infanticidium*

Jedná se o násilné jednání na dítěti ze strany matky v novorozeneckém období, kdy toto jednání má blízký vztah k nástupu laktace. Porodem může dojít k závažné duševní poruše – laktační psychóze, která se manifestuje stavy nepřičetnosti a při tomto může dojít k projevům extrémní agresivity vůči vlastnímu dítěti. Tímto jednáním může být novorozeně i usmrceno např. vyhozením z okna.

¹⁴ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1.vyd. Praha, 1995, s. 202-205

C) Syndrom týraného dítěte

Je nejčastější formou, která postihuje dítě v rodině v kojeneckém i batolecím věku, kdy takovéto jednání může končit i smrtí dítěte. Převažuje zde použití mechanického násilí, avšak se mohou vyskytovat i jiné formy poškozování. Typické je užití násilí bez použití nástroje, jako je kopání nebo užití násilí pěstí, rukou, hranou dlaně vůči dítěti. Cenným diagnostickým nálezem je nález krevních podlitin a oděrků. Neexistuje místo, kde by se tyto úrazové změny nemohly vyskytovat. Otevřená poranění jsou u týraných dětí vzácná. Letální průběh u týraného dítěte bývá nejčastěji vyvolán poraněním hlavy. Úrazové změny vznikají jako následek jednorázového agresivního jednání, ale v řadě případů se daří u letálního průběhu pitvou prokázat další změny, svědčící o opakovaném násilí

D) Zanedbávání péče o dítě

Se smrtelným průběhem představuje sice nevelkou, avšak ne nevýznamnou skupinu úmrtí. Nedostatečná péče je sice objektivním zjištěním pozorovatelná často, avšak na prokázání příčinné souvislosti se smrtí dítěte je mnohdy obtížná. Závažnost problému spočívá v určení, zda smrtící komplikace jako je nedostatečná výživa spočívající v nedostatečném přísunu potravin či tekutin nebo zanedbání obecných pravidel v ošetřování dítěte, jakož i podchlazení či přehřátí organismu dítěte nastaly právě v souvislosti s nedostatečnou péčí o dítě v rodině. K tomuto zjištění opět významným zkoumáním přispívá podrobně provedená pitva těla dítěte.

E) Euthanazie

Jedná se o výjimečnou formu násilného jednání v rodině. Bývá důvodem závažného onemocnění dítěte v různém stáří věku. V našich podmínkách se jedná o velmi vzácný výskyt takového jevu.

F) Vražda (dítěte) – sebevražda (rodiče)

Není řídkým jevem. Jedná se rozmanité důvody, kdy dochází k usmrcení dítěte a poté spáchanou sebevraždu rodiče. Buď dochází k akutnímu psychickému stavu deprese, nebo tomuto jednání může předcházet exogenně vyvolaná situace. Smrtelná poranění bývají způsobena střelnou zbraní, strangulací či požití jedu.

G) Vražda

Vražda dítěte nebo dospívající osoby bývá často spojená v souvislosti se sexuálními aktivitami a je jedním z nejzávažnějších trestných činů. Oběťmi mohou být

jednak dívky, ale stejně tak i chlapci. Agresivní jednání může být buď součástí patologického chování – sadismu, ale i tak může nastat z pocitu strachu pachatele v souvislosti s jeho prozrazením.

4.3 Prevence násilné kriminality proti mládeži¹⁵

Aby bylo možné vyvinout účinnou prevenci kriminality proti mládeži, je třeba tento jev dokonale zmapovat. Jednotlivá preventivní patření se opírají do dvou rovin. Jednak do roviny primární prevence a jednak do roviny sekundární prevence. Je zcela znatelné, že u jevů jakými jsou týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte je zcela jistý obraz tzv. plovoucího ledovce, kdy lékaři, psychologové, sociální služba, krizová centra aj. zachycují jen to, co je zjevné nad povrchem, to znamená jednání, která se již stala. Je však zřejmé, že pod tímto tzv. ledovcem mohutní vrstva potencionální patologie, která se stane zjevnou tehdy, když budou podmínky příznivé. Je to tzv. forma rizika. V oblasti **primární prevence** je prioritou pokud možno zabránit tomu, aby k tzv. riziku vůbec nedocházelo. Z tohoto hlediska je nesporně velkým preventivním činem celosvětového významu Úmluva o právech dítěte a Světová deklarace o přežití, ochraně a rozvoji dítěte. V primární prevenci CAN se vychází z opatření, která se třídí do tří vrstev:

- zaměřené působení na širokou veřejnost
- zaměřené působení na rodiče a vychovatele
- zaměřené působení na budoucí rodiče
- zaměřené působení na odborné pracovníky a veřejné činitele

V oblasti **sekundární prevence** je prioritou přednostně vytipovávat rizikové skupiny obyvatelstva a rizikové životní situace, za nichž nejspíše k týrání, zanedbávání či zneužívání dítěte dochází. Dále cíleně působit na tyto rizikové skupiny lidí tak, aby se riziko CAN snížilo na minimum.

¹⁵ *Kriminalita páchaná na mládeži* [online]. 2001. [cit. 2011-01-13]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_02/zoubkova.html>.

4.3.1 Preventivní návrhy

Pro zjišťování adekvátních informací v důsledku účinné prevence je zapotřebí:

- A) cíleně evidovat údaje o dětských obětech trestných činů orgány činnými v trestním řízení, jakož i institucemi, které se o tuto problematiku zabývají a získávat souborné informace
- B) zkoumat problematiku násilí v rodině, zejména se zaměřit na běžnou populaci za situace, kdy porušování práv dítěte nenabílo ještě znaky trestného činu (tímto je myšleno období např. u rozvodu rodičů, kdy může nastat předpoklad, že dítě může být psychicky týráno)
- C) provádět výzkumy delikventních jedinců (ze získaných záznamů z jejich dětství, kdy byli též týráni – tito jsou potenciálními pachateli týrání).

Dodržování práv dětí je společensko – etickou a právní záležitostí. Důraz by měl být kladen na dodržování právní ochrany všech osob, které ubližování dětem objeví a nahlásí či sami toto jednání překazí. Aktivní formy vyhledávání ohrožené a zneužívané mládeže by měly uplatňovat orgány sociálně právní ochrany a taktéž orgány policie. Na základě vydaného Závazného pokynu policejního prezidenta č. 179/2000, se klade důraz na operativně pátrací činnost v oblasti problematiky mládeže.

5 MRAVNOSTNÍ TRESTNÉ ČINY PÁCHANÉ NA MLÁDEŽI¹⁶

Obětí této kategorizace trestných činů jsou osoby mladší 18 let. Takto páchané delikty jsou v posledních letech na vzestupném žebříčku trestné činnosti, kdy za alarmující skutečnost lze považovat fakt, že se snižuje věková hranice významně pod 15 let. Typickým znakem tohoto druhu kriminality je velmi často různá forma závislosti oběti na pachateli (velmi často se jedná o učitele a žáka nebo rodiče a dítě, jakož i osobu svěřenou do péče a její pěstouny). Tato forma závislosti je velmi často důvodem neoznámení spáchaného činu. Pachatelé k získání důvěry mnohdy využívají pro navázání kontaktu s obětí záminku, lest, ale i různé pamlsky. Následný odpor oběti bývá pachatelem překonán formou násilí.

5.1 Právní aspekty mravnostní trestné činnosti¹⁸

Společensky nebezpečné jednání, které zasahuje do oblasti osobní svobody člověka s vysokou typovou nebezpečností vyznačující se negativním vlivem na zdravý vývoj dětí obecně mládeže. Tyto vnímané aspekty jsou pro společnost označovány jako hrubé porušování základních mravnostních principů. Za porušení tohoto objektu ochrany dovoluje zákon postihovat velmi přísnými tresty. I přes stanovení závěru Evropského soudu pro lidská práva za užití mírnější trestní sankce, jestliže lze takto dosáhnout účelu trestu, se u takto spáchaných deliktů neakceptuje jiný než trestný postih vzhledem k následkům mravnostních trestných činů. Musíme však vzít v úvahu, že řada takto spáchaných skutků je spáchána i za „příčinění“ samotné oběti. Jde o případy vyprovokované obětí, nebo alespoň počátek páchaní trestné činnosti je dokonce iniciován obětí. Typické jsou sexuální zneužívání dívek ve věku blízkém 15 let, se kterým je spojena absolutní ochrana oběti. V takto rigorózně právně definovaných případech zákon ponechává volné hodnocení důkazů a na základě tohoto i rozdílné hodnocení skutku vzhledem k účinku jednání bez výraznějšího poškození oběti a dále zjištěných skutečností o vlastní iniciativě oběti, které si dožadovalo sexuální aktivity. Tyto aspekty snižují stupeň nebezpečnosti jednání.

¹⁶ CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha, 2003. s. 21-22

¹⁸ CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha, 2003. s. 69-74

V trestním zákoníku se tyto trestné činy rozdělují do dvou základních skupin. **První skupinu** tvoří trestné činy, které jsou explicitně definovány jako mravnostní jednání, která jsou zakázána. **Druhá skupina** trestných činů jsou skutkové podstaty souvisejících trestných činů páchaných v souběhu s mravnostními trestními činy nebo ty trestné činy, které bezprostředně souvisejí s porušením práva o svobodném rozhodování o sexuálním životě.

A) první skupina trestných činů (typické mravnostní trestné činy):

- **Znásilnění** dle ust. § 185 Trestního zákoníku
- **Sexuální nátlak** dle ust. § 186 Trestního zákoníku
- **Pohlavní zneužití** dle ust. § 187 Trestního zákoníku
- **Soulož mezi příbuznými** dle ust. § 188 Trestního zákoníku
- **Kuplířství** dle ust. § 189 Trestního zákoníku
- **Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí** dle ust. § 190 Trest. zák.

Tyto skutkové podstaty jednotlivých trestných činů jsou zařazeny do hlavy III (trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti).

B) druhá skupina trestných činů (trestné činy související s mravnostní trestnou činností):

- - **Obchodování s lidmi** dle ust. § 168 Trestního zákoníku
- - **Omezování osobní svobody** dle ust. § 171 Trestního zákoníku
- - **Zbavení osobní svobody** dle ust. § 170 Trestního zákoníku
- - **Vydírání** dle ust. § 175 Trestního zákoníku
- - **Zavlečení** dle ust. § 172 Trestního zákoníku
- - **Útisk** dle ust. § 177 Trestního zákoníku

Tyto skutkové podstaty jednotlivých trestných činů jsou zařazeny do hlavy II (trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství).

5.2 Charakteristika mravnostní kriminality²⁰

U trestných činů mravnostního charakteru, zákon vždy vyžaduje úmyslné zavinění. Podstatou úmyslu (dolus) je představa pachatele opírající se o jeho vůli naplnit trestně právní relevantní zkušenosti uvedené v konkrétní skutkové podstatě trestného činu. Úmysl je atributem jednání. Jednání je nositelem zavinění. Úmyslné jednání může mít různé intenzity jako úmysl přímý (dolus direktus) nebo úmysl nepřímý (dolus eventualit). Avšak podstatné je u obou případů to, že pachatel věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákoníkem. Dalším charakteristickým jevem je užití prostředku nátlaku formou násilí. Násilí obsahuje dvě základní složky, jejichž prostřednictvím je útočeno na vůli oběti (složka fyzická a složka psychická).

- 1) složka fyzická – vis absoluta (pachatel oběti nedává žádnou jinou možnost jednat podle jeho přání. Jde např. o svázání oběti, její uzamčení do místnosti, podání uspávacích prostředků
- 2) složka psychická – vis compulsiva (pachatel působí na psychiku donucované oběti v takové míře, že se podrobuje vůli útočnicka, podrobuje se nátlaku.

V nátlaku útočnicka může být fyzická moc obsažena v pohrůžce, že způsobená újma bude pokračovat, pokud se oběť nepodřídí vůli pachatele. Patří tedy do složky vis compulsiva.

5.3 Pedofilie²²

Deviace spojená se zaměřením na objekty v prepubertálním věku (tedy na chlapce a dívky bez znaků dospívání. Nejčastější zaměřenou věkovou skupinou jsou děti od 5 – 12 let. Pedofilové preferují jednak fyzickou nezralost objektu (nepřítomnost sekundárních pohlavních znaků) a dále dětské chování. Pedofilie se dělí na heterosexuální, homosexuální a bisexuální. Heterosexuální pedofily vzrušují většinou dívky ve věku 6 – 11 let. Homosexuální pedofilové vyhledávají chlapecké objekty kolem 12 let.

²⁰ CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha, 2003. s. 74-76

²² CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha, 2003. s. 167

5.4 Dokazování mravnostní trestné činnosti²⁴

Obecné uvedení předmětu a rozsahu dokazování je zakotveno v trestním řádu v ustanovení § 87 odstavec 1) jedná se zejména o zjištěné informace jako je:

- stanovení místa a času spáchání
- způsob spáchání skutku a jeho následek
- zajištění stop na místě činu
- zjištění příchodové a odchodové cesty pachatele
- pomůcky ke spáchání skutku
- způsob zakrývání činu
- podrobné informace od oběti o pachateli
- způsob obrany oběti
- zajištění svědků události
- zda oběť vyhledala lékařské ošetření

Specifické způsoby dokazování jsou rozlišovány u jednotlivých trestných činů. Jde zejména o objasnění okolností, které vedly ke spáchání skutku. Mezi takovéto řadíme např. to, zdali pachatel věděl, že obětí činu je nezletilé dítě, důležitým poznatkem je též forma závislosti oběti na pachateli, vztah oběti k pachateli, způsob a rozsah např. zneužití, zvláštnosti místa spáchání skutku, možné typování oběti, podmínky, které předcházely trestnou činností, obrana oběti, forma a rozsah zastírání trestného činu, intenzita ovlivňování a nátlaku oběti. u trestného činu ohrožování mravnosti může být v průběhu dokazování zjištěno, že se nejedná o tzv. bagatelní trestný čin, který je možno projednat orgány činnými v trestním řízení ve formě zkráceného trestního řízení, ale zjištěnými poznatky se rozkrývá rozsah na organizovanou skupinu, kdy je potřebné dokazování rozšířit o prokázání.

5.4.1 Konfrontace

Vychází ze z trestního řádu, kdy dle ustanovení § 104a se kromě podmínek a daného postupu stanoví, že se provádí zásadně jen v řízení před soudem. Před

²⁴ CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha, 2003. s. 115-

podáním obžaloby se tento procesní úkon využívá jen výjimečně a to tehdy, kdy lze očekávat výraznější přispění k věci. Z praktických zkušeností však vychází fakt, že důkazy získané v přípravném řízení konfrontací nemají velkou váhu. Obvykle dochází k tomu, že obě strany setrvávají na svých výpovědích a tím je důkazní význam tohoto úkonu bezvýznamný

5.4.2 Rekognice

Tento procesní úkon je zakotven v ustanovení § 104b trestního řádu. u mravnostní kriminality se tento důkazní prostředek využívá zcela výjimečně. Lze jej však využít při objasňování trestného činu znásilnění skupinou pachatelů. Při volbě je však nutno zvážit možný dopad na oběť, jelikož nepříjemné zážitky se mohou opětovným vizuálním kontaktem s pachatelem ještě více prohloubit a zintenzivnit.

5.4.3 Prověrka výpovědi na místě

Zakotvena v ustanovení § 104e trestního řádu, kdy tento důkazní prostředek u řady mravnostních činů může významně přispět k objasnění dané věci. Provádí se zejména u podezření z fňgování sexuálního deliktu. Úspěšnost zejména vychází z kvalitně provedených prvotních úkonů na místě jako je ohledání místa činu a důkladné vyslechnutí svědků události i podezřelých (obviněných) osob.

5.4.4 Rekonstrukce

Patří mezi další procesní úkony a je upravena v ustanovení § 104d trestního řádu. Provádí se převážně u trestných činů s tzv. kvalifikovaným následkem na životě. Před tímto důkazním prostředkem musí předcházet provedení jiných důkazních prostředků jako výslechy svědků, obviněných.

5.5 Specifické důkazní prostředky²⁵

Mravnostní delikty jsou charakterizovány negativním dopadem na psychiku oběti, kdy závažnější dopad klesá s věkem oběti. Proto se v praxi klade důraz již od počátku vyšetřování události co nejméně zatěžovat zvláště dětskou populaci traumatizujícím prožitkům a vyhnout se tak systémovému týrání. Přesně stanovené postupy kvalifikovaných osob orgánů činných v trestním řízení odstraňují v provádění úkonů možné duplicity a umožňují co nejšetrnější způsob obnovování zážitků v paměti

²⁵ CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha, 2003. s. 122

dětské oběti. Jednou z těchto metod se stal na základě výzkumu amerického pediatra Petera M. D. Adeseka v roce 1993 projekt, kdy pomocí loutek se u obětí ve věku kolem čtyř let, popřípadě u mentálně retardovaných dětí podařilo vést kvalitně provedený výslech se zjištěním důležitých poznatků o spáchaném skutku. Takto provedený výslech byl zaznamenáván na videozáznam a zpracovaný dokument byl předkládán soudu jako důkaz, aniž by bylo nutné jej, za podmínky jeho správného provedení, opakovat. Tímto došlo k velkému pokroku u takto malé dětské populace, které se stali oběťmi trestného činu k snížení traumatizujícího zážitku z kriminálního deliktu. Tento postup výslechu s loutkami mající stylizované druhotné pohlavní orgány byl rozšířen po celém světě a stal se významným důkazem v trestním řízení.

5.5.1 Charakteristika psychologie výslechu u zneužitých dětí²⁶

Základní obecná pravidla přístupu k výslechu osoby mladší 15 let jsou:

- uvědomit si koho mám před sebou
- dítě přiměřeně poučit
- zaměřit pozornost na navázání kontaktu a vytvoření atmosféry důvěry
- vyvarovat se před sugestivními a navádějícími (kapciózními) otázkami, vyhýbat se záporům a kondicionálům
- volit slova, kterým dítě rozumí a neměnit jeho slovník. Při zneužívání dítěte zjistit, jak jsou nazývány pohlavní orgány
- zvážit okruh osob přítomných u výslechu
- využít spontánnosti výpovědi, zásadně nepřerušovat
- při ztrátě pozornosti dítěte výslech přerušit a poté pokračovat ve výslechu
- k výslechu přibrat raději psychologa
- vyvarovat se opakování výslechu dítěte

5.5.2 Pravidla a zásady výslechu

A) Malé děti předškolního věku a mladšího věku by měly být vyslýchány pouze jednou osobou. Výslech by neměl trvat příliš dlouho, doporučuje se délka od třiceti do šedesáti minut. Během výslechu je třeba zabránit rušivým vlivům.

²⁶ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha, 2003, s. 95

Volí se spíše menší místnost pro výslech s nepatrnými možnostmi odpoutání pozornosti. Volba mužského či ženského pohlaví pro roli vyslychajícího.

- B) Před každým výslechem je nutno navázat emocionální kontakt. Utvoření obrazu o vývojové zralosti dítěte. u normálního dítěte s věkově přiměřeným chováním lze očekávat, že na počátku výslechu bude poněkud plaché a rozpačité s postupem doby „roztaje“.
- C) Po navázání kontaktu klademe otázky, na které může dítě správně a snadno odpovědět (např. kde bydlíš, máš sourozence). Je to důvod pro získání sebedůvěry v dítěti, že výslech může zvládnout.
- D) Osoba vyslychajícího sama zváží, kdy a jak bude dítě orientováno na předmět výslechu a „poučeno“. Je zásadou, že nejpozději před vlastním výslechem k věci musí být dítě orientováno a přiměřeně k věku poučeno. Výhodou je zjistit si dopředu, co už dítě ví a co mu kdo řekl. Na základě zjištění těchto faktů se pak přizpůsobuje poučení. Dítěti se musí vysvětlit, proč se spolu setkávají, co se po něm bude chtít.
- E) Při výslechu je dobré dítě povzbudit a dodat mu odvalu, aby o věci volně vyprávělo. Vstupy vyslychajícího by se měly omezovat pouze na povzbuzování dítěte k pokračování (přikyvování, oční kontakt, echo – otázky). Až poté je vhodný prostor pro kladení detailních, upřesňujících otázek. Výslech je hlavně zaměřen na techniku aktivního naslouchání. Na závěr je dobré položit několik jednodušších otázek, aby výslech pro dítě končil motivačně.
- F) Vyslychaný by při výslechu neměl být rušen pohráváním si s předměty či šustěním papíru. Při výslechu udržujeme oční kontakt, aniž by se vyslychaný polekal. V rozumné míře se též volí přikyvování a úsměvy pobízet vyslychaného, aby pokračoval.

5.5.3 Použití demonstračních pomůcek²⁷

Praktické provádění výslechu je řízeno několika faktory. Jedná se zejména o věk oběti a o jeho psychický a mentální vývoj. Je též třeba přizpůsobovat se jedincům s daným postižením. Jak již bylo zmíněno v kapitole 5. 6 u osob mladších 15 let věku,

²⁷ LAŠEK, J. Loutky Jíja a Pája v praxi soudního znalce psychologa. *Kriminalistický sborník*. 1996, č. 6, s. 204-205

které nejsou schopny reprodukovat skutkový děj, je vhodné provádět výslech v demonstrativní podobě za pomoci dvou loutek opačného pohlaví „Jája a Pája“ viz obr. č. 1

Obrázek 1 - „Jája a Pája“

Loutky jsou provedeny tak, aby dítě motivovaly ke hře a jsou vybaveny primárními pohlavními znaky. Při použití loutek se vychází z poznání psychiky dětí, že hravost vlastní a hlavně hra s různými předměty. Loutky jsou symbolickým neverbálním prostředkem a mohou představovat jak dítě, tak i jinou osobu, která v případě vystupuje. Dítě na loutkách popisuje a demonstruje jednání pachatele. Před výslechem za použitím loutek se doporučuje loutky dítěti předem ukázat a nechat ho, aby si s nimi pohrálo. Je vhodné loutky předvést i neoblečené a dozvědět se jak se nazývají pohlavní orgány. Loutky se poté znovu obléknou, protože způsob svlékání a další manipulace bude probíhat v průběhu samotného výslechu. Při přechodu od hry k samotnému výslechu je třeba novou roli dítěte definovat: „*A teď bude loutka jako ty, a ty budeš jako strejda Adam*“. Když chceme začít akci s loutkou, musíme pozitivně motivovat: „*Pojď, teď si zahrajeme...*“. Když se dítě bojí či stydí, používáme pro akci s loutkou popis ve třetí osobě, a to i tehdy, když hovoříme o samotném dítěti: „*... Lucinka přišla k dědovi, posadila se mu na klín..., a ten děda dělal?* Pokud dítě manipuluje s loutkou a verbálně popisuje děj, který se odehrál, nelze dítě nutit výroky jako: „*Vzpomeň si úplně přesně, měl určitě přesně takhle ruku?*“, protože tím navozujeme zátěž. Při výslechu je třeba občas připomenout roli, ve které se právě loutka vyskytuje, aby nepřešlo do spontánní hry. Demonstrační panenku je třeba používat cíleně, nikoli jako hračku při navozování kontaktu.

5.5.4 Akomodační syndrom²⁸

Provedenými výzkumy bylo zjištěno, že 80 – 90 % případů zneužití dětí, je spáchán pachatelem přímo z rodiny nebo okruhu blízkých známých. V praxi se ukazuje, že děti zneužité známým pachatelem při výslechu často lžou, mění a odvolávají svědectví a střídají protichůdné vzorce chování. Tento syndrom dětského přizpůsobení sexuálnímu zneužití se nazývá *child sexual abuse accommodation syndrome*. Chování je nazýváno akomodační syndrom. Jako český ekvivalent je pak termín *adaptační syndrom*, který se vždy rozvíjí u případů zneužívaných dívek otci.

Syndrom má pět hlavních znaků:

1. Utajování

Dítě má snahu utajovat zážitek, protože má pocit provinění. Myšlenky na přiznání v něm vyvolávají strach, např. z odepření náklonnosti blízkých a veřejného odsouzení.

2. Bezmocnost

Zneužívaná osoba se cítí bezbranná, což je dáno především ambivalentním vztahem k sexuálnímu agresorovi, má pocit beznaděje, chápe, že by se měla bránit, ale je přesvědčena, že se nemá ne koho obrátit s žádostí o pomoc. Z toho vyplývá i zdánlivě slabý odpor dítěte vůči pachateli.

3. Bezvýchodnost a adaptace

Dítě se považuje za špatné, protože strpělo či ještě snáší aktivity pachatele. Po určité době přivyká situaci. Pro vyrovnání s problémem používá různých obranných mechanismů, např. vytěšňuje nepříjemné detaily z paměti. Při výslechu ztěžuje vybavování a výroky dítěte se jeví jako chudé na detaily, a proto jsou málo věrohodné.

4. Opožděné, nepřesvědčivé a konfliktní oznámení

Oznámení se zpravidla objevuje jako reakce na jinou událost. Oznámení následuje po jiném konfliktu v rodině nebo provinění dítěte, za které je aktuálně trestáno.

²⁸ **Kolektiv.** Manuál pro účastníky kurzu pro Bílý kruh bezpečí. *Jednání policistů s obětí trestného činu*. Praha : Bílý kruh bezpečí, 2003, s. 24-26

5. Odvolání obvinění

V průběhu vyšetřování již oznámeného zneužívání dětská oběť často mění výpověď a někdy také odvolává obvinění. Tyto projevy jsou reakcemi na těžko snesitelné obavy z rozbití rodiny, označení za lháře, umístění v dětském domově apod.

Jen zlomek dětí se někomu svěří ještě v době, kdy zneužívání pokračuje. Zpravidla se dítě náhodou a pod vlivem okolností někomu svěří, sdělí vše kamarádce či kamarádovi, řekne to rodičům. Vzápětí však asi tři čtvrtiny skutečně zneužívaných dětí svou viktimizaci popřou, zejména jsou-li konfrontovány se zděšením a prudkou reakcí okolí. Mnoho dětí později litují, že něco přiznaly.

6 DEMONSTRATIVNÍ UKÁZKY JEDNOTLIVÝCH PŘÍPADOVÝCH SITUACÍ

V této části práce bych ráda poukázala prostřednictvím uvedených kazuistik na pouhý zlomek trestné činnosti páchané na dětech, ale i na odbornou činnost orgánů trestního řízení pro objektivní odhalení skutku a pachatele trestného činu.

Případová situace č. 1

Vraždy dětí patří v kriminalistické praxi k nejotřesnějším a nejbrutálnějším zločinům. Případ vraždy šestiletého chlapce je o to otřesnější, že pachatel se obdobného činu dopustil již v minulosti. Šest let před touto vraždou na stejném místě, ve stejném sklepě pohlavně zneužil jiného chlapce, za což mu soud vyměřil trest odnětí svobody na pět let.

Dne 18. 6. 1995 oznámila matka pohřešování svého šestiletého syna Romana T. Ten, se nevrátil se svými sourozenci domů, se kterými si hrál před domem, kde bydlel. Poté se rozjela rozsáhlá pátrací akce, do které se kromě policistů zapojili i rodiče, příbuzní pohřešovaného, ale i sousedé. Policie prověřila desítky informací, avšak bez pozitivního výsledku. Poté z výpovědi od sedmileté Moniky D. vyplynulo, že byl Roman T. v podvečer viděn ve společnosti podezřelého muže Milana K., který bydlel v téže ulici u své babičky. Z prověření osoby bylo zjištěno, že se v minulosti dopustil pohlavního zneužití malého chlapce a to ve stejné ulici, kde došlo ke zmizení Romana T. Policisté zjistili, že se Milan K. v současnosti na této adrese nezdržuje a dále provedli prohlídku přilehlých částí domu. Ve sklepních prostorech poté našli tělo pohřešovaného Romana T. bez známek života. Po příjezdu výjezdové skupiny včetně soudního znalce a státního zástupce, bylo na místě evidentní, že chlapec zemřel násilnou smrtí. Při ohledání místa činu bylo technikem SKPV zjištěno a zajištěno několik stop. Provedenou soudní pitvou zemřelého bylo konstatováno, že oběť neměla žádné úrazové změny v oblasti genitálu a konečníku. Nalezené skvrny od spermatu vedli kriminalisty k názoru, že motivem trestného činu se nejpravděpodobněji jeví sexuální motiv.

Z výpovědi otce zemřelého chlapce vyplynulo, že by chlapec s nikým cizím nikam nechodil a tím bylo více než pravděpodobné, že oběť svého vraha znala. Vyšetřování se začalo ubírat jedním směrem na základě výpovědi šestileté dívky. Bylo zjištěno, že tato osoba před několika dny opustila ústavní protialkoholní léčbu, která mu

byla na základě soudního rozhodnutí ukončena. Primářka psychiatrické léčebny kriminalistům sdělila, že se jedná o psychopatickou osobnost s bisexuálními agresivními sklony. Dále uvedla, že Milan K. prodělal ochrannou sexuologickou léčbu a poté protialkoholní léčení, které mu před několika dny skončilo. K jeho osobě uvedla, že již v minulosti se dopustil mravnostní trestné činnosti, kdy nezletilého chlapce vtáhl do sklepních prostor a tam pod pohrůžkou bodnutí nože ho donutil svléknout se a následně se ukájel jeho pohlavním orgánem. Ještě téhož dne byl podezřelý Milan K. zajištěn a převezen na Okresní ředitelství Policie do Pardubic, kde se ke svému činu doznal. Poté byl obviněn z trestného činu pohlavního zneužití dle § 242 odst. 1 tr. zák. a trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1, 2 písm. d), f) tr. zák. ve znění tehdejších předpisů. Byl mu ustanoven obhájce a podán návrh na uvalení vazby, který státní zástupce akceptoval.

Profil obviněného: Milan K. uvedl, že se narodil jako nejstarší syn ze tří dětí. Absolvoval devět tříd základní školy. Kvůli zneužívání návykových látek byl vyloučen z učiliště a jako nevyučený vystřídal několik zaměstnání. Od 11 let byl vychováván babičkou a dědou. Rozsáhlé trestné činnosti se začal dopouštět v 19 letech. Jednalo se převážně o krádeže a v jednom případě o pohlavní zneužití. Opakovaně se léčil v psychiatrické léčebně v Bohnicích. V minulosti byl 12krát soudně stíhán a 10krát ve výkonu trestu odnětí svobody.

Motiv spáchání skutku z výpovědi obviněného: V den vraždy se nejprve zdržoval u své babičky v téže ulici, kde bydlela oběť. Poté odešel na autobusové nádraží, kde prohrál nějaké peníze na hracích automatech. Poté odešel do jedné restaurace, kde vypil dvě piva a odlivku rumu a zamířil opět na nádraží, kde se měl sejít s jistým panem K. a projednat s ním možnou nabídku práce. Po schůzce, která se pro pana Milana K. vydařila, zamířil opět k babičce pro nějaké peníze a chtěl se vrátit zpět do restaurace si zahrát automaty.

Do restaurace však již nedorazil, jelikož venku před domem potkal chlapce, kterého jménem neznal, ale od vidění ho znal z ulice a říkal mu Pind'o. Když tam byl chlapec tak sám, pozval ho na limonádu. Pind'a souhlasil. Odešli do restaurace u Riegrů, kde koupil chlapci několik coca – col. Poté šli společně do ulice, kde bydleli a zde chlapci Milan K. nabídl, zdali mu nepomůže s uhlím pro babičku. Dítě souhlasilo a následovalo Milana K. do sklepa domu. Zde začal Milan K. svoji oběť osahávat. Toto se chlapci nelíbilo a tak se začal bránit, začal sebou škubat. Tak ho obviněný chytl zezadu a pravou rukou, ho uchopil za ústa, nadzvedl ho a poponesl ho o kus dále, kde

ho položil a klekl si na něj, stále mu jednou rukou držel ústa a druhou mu sundával kalhoty, líbal ho po těle a několikrát ho kousl do krku. Jelikož ho oběť kousla do ukazováčku ruky, přehmátl si a asi ho chytl za krk (v té chvíli si to neuvědomoval). Poté došlo k vyvrcholení orgasmu Milana K., když zjistil, že tělo je bezvládné, vzal tělo a odnesl ho do výklenku sklepa babičky, kde jej položil na zem a kde bylo též tělo nalezeno policisty. Poté z domu odešel a šel několik kilometrů do chaty rodičů, zde prochodil celou noc v lese a zde byl zadržen policií.

Celkový vývoj případu: Po umístění ve vazební věznici ve Valdicích u Jičina za necelý měsíc se Milan K. pokusil o sebevraždu, tento pokus se mu nezdařil, jelikož byl vyrušen vychovatelem, který vstoupil do místnosti a jednání zabránil. O měsíc později ho vychovatelé vězeňské služby našli ve své cele ústavní ošetrovny oběšeného. Vzhledem k uvedeným skutečnostem vydal Krajský úřad pro vyšetřování Správy východočeského kraje Policie ČR, Hradec Králové usnesení podle § 172 odst. 1 písm. d) tr. zák. o zastavení trestního stíhání.

Shrnutí: Případ poukazuje na jednání pedofilního homosexuálního agresora, výrazně extrafamiliárního, který si vybíral chlapce ze sociálně slabších rodin, kteří svůj volný čas trávili většinou na ulici. Choval se k nim laskavě, nabízel peníze, cigarety, sladkosti apod., šlo o náhodné kontakty, které se plánovitě vyhrotily v nebezpečné a taky sexuální agrese.

Případová situace č. 2

Tento případ z praxe poukazuje na ne až tak neobvyklou skutečnost, kdy s novým vztahem v rodině, může nastat velice obtížná životní situace a vzhledem k její choulostivé záležitosti, je pro stud a obavy z budoucna mnohdy dlouhodobě neřešitelná.

V měsíci červnu 2000 oznámila linku důvěry R. P., žákyně osmé třídy speciální školy, že již neví kudy kam a proto se na ně obrací se žádostí, co má dělat, jestliže je těhotná. Dále uvedla, že se nemá na koho obrátit, že matka se před pěti lety rozvedla a nyní má nového přítele, kterému zasvětila celý svůj osobní život. S otcem se nestýká a prarodiče již zemřeli. Po delším rozhovoru, byla domluvena schůzka v centru pomoci, kde byla dívka vyšetřena a kdy bylo potvrzeno těhotenství ve čtvrtém měsíci. Z daných skutečností vzešlo podezření, že dívka přišla do jiného stavu ještě před patnáctým rokem. Tato okolnost následně byla potvrzena a z výpovědi mladistvé bylo zjištěno, že současný druh matky O. K. se po nastěhování do jejich bytu začal o tehdy ještě

desetiletou v době nepřítomnosti matky intenzivně zajímat. V té době měl pouze neslušné návrhy a často se k dívce lísal. V době jejích dvanáctých narozenin, byla R. P. na svůj věk již vyspělá a tyto narážky přerostli v obtěžování nezletilé. Nejen, že O. K. vyžadoval po dívce, aby strpěla osahávání z jeho strany, ale aby toto opětovala i jemu, kdy ji začal nutit do orálního sexu. Pokaždé, ji vyhrožoval, že tyto věci nesmí nikde sdělovat, že ji matka stejně neuvěří a alespoň ji dobře připraví na budoucí sexuální život, kdy nebude patřit mezi ty nezkušené, takže pro ni koná jen to nejlepší. Toto se opakovalo dost často, jelikož matka měla nové zaměstnání a dost často jezdila na služební cesty. O. K. vzhledem ke své profesi, kterou vykonával doma, měl na R. P. dost času. Po třináctých narozeninách dívky sdělil, že už by mohla vyzkoušet ty pravé prožitky, které život přináší a tehdy došlo k prvnímu pohlavnímu styku. Toto se opakovalo pravidelně, až do chvíle, kdy R. P. nedostala pravidelnou menstruaci a to byl podnět celou věc někomu oznámit. Dále uvedla, že mnohokrát naznačovala své matce nevhodnost jejího partnera, ale pokaždé se s matkou dostala do sporu, kdy ta bránila svého druhu s tím, že lepšího otčíma nemohla získat.

Matka, která byla přítomna výslechu zprvopočátku hájila svého druhu O. K., avšak v průběhu začala své názory postupně měnit a v konečné fázi jí musela být poskytnuta psychologická pomoc, v důsledku jejího zhroucení. O celé záležitosti, dle jejího sdělení neměla nejmenší tušení.

Celkový vývoj případu: Jednání O. K. bylo kvalifikováno jako trestný čin pohlavního zneužívání dle ust. § 242 odst. 1 tr. zákona a trestný čin ohrožování mravní výchovy mládeže dle ust. § 217 písm. b) tr. zákona, ve znění tehdejších předpisů. O. K. se při výslechu doznal ke shora uvedeným činům s odůvodněním, že již při nastěhování do domu ke své družce, byl půvabem její dcery okouzlen a tajně doufal, že si získá i náklonnost z její strany.

Shrnutí: Případ poukazuje na takový druh jednání, který je zastoupen značnou latencí ve společnosti. Důvody neoznámení skutku dříve je u mnohých obětí různý. Důležitá je v této oblasti prevence a informovanost těch nejmenších. Je důležité, aby při setkání byť jen s náznakem takého jednání měli možnost se obrátit na ty, které jsou schopni jim v jejich problému adekvátně pomoci.

Případová situace č. 3

U tohoto případu bych chtěla poukázat na důležitost správně vedeného vyšetřování a hlavně na kvalitně vedené výslechy policejního orgánu při zjišťování skutečností a okolností případu. V tomto případě se jedná o vymyšlené znásilnění mladistvé slečny, která pro nezáměr rodičů si celou událost vymyslela, aby upoutala pozornost na svou osobu, avšak skutečný záměr byl zjištěn při opakovaném výslechu v době vyšetřování.

Dne 15. 6. 2002 oznámili rodiče mladistvé Marty B. na místním odd. v Praze – západ znásilnění jejich dcery ze strany neznámého pachatele. Poškozená s rodiči čekali na příjezd výjezdové skupiny v místě bydliště, neboť oznámení podali po telefonu. Po příjezdu poškozená byla rozrušená, uplakaná a měla dle jejího sdělení velký strach z pachatele, kterého údajně od vidění znala. Při vytěžení uvedla, že k jejímu znásilnění mělo dojít 14. 6. 2002 na rekreační chatě jejích rodičů v Černošicích, a to pod pohrůzkou násilí nožem dosud neztotožněným mladým mužem, údajně se jmenujícím Martinem S., jehož poškozená znala z pobytu na horách. Po té co se rodiče dozvěděli o znásilnění dcery, okamžitě ji zavezli na oddělení gynekologie Fakultní Thomayerovy nemocnice, kde po vyšetření mladistvé lékař neshledal objektivně zevní genitál bez poškození, zevní pohlavní orgány bez známek poranění a bez krvácení a odebral stěr z pochvy pro potřeby policie. Z důvodu strachu o svou osobu bylo na základě požádání rodičů a dívky umožněno, aby vypovídala pod smyšleným jménem podle § 55 trestního řádu.

Popis výpovědi poškozené: Poškozená Marta B. při výslechu uvedla, že je studentkou střední školy, bydlí s rodiči a dne 14. 6. 2002 byla se svým mladším nevlastním bratrem na chatě v Černošicích, kde se kolem 14:30 – 15:00 hod. učila na zahradě. Její bratr spal celou dobu uvnitř v chatě. Najednou zaregistrovala, jak brankou vchází na jejich pozemek mladý muž kolem 21 let, kterého prý znala od vidění hlavně z hor ze Špindlerova Mlýna, kde se s ním na sjezdovce několikrát bavila, dle jejích slov by se měl jmenovat Martin, víc o něm neví, je vysoký asi 180 cm, štíhlé postavy a světle hnědých rovných na krátce střižených vlasů.

Na sobě měl šedou mikinu s černými tepláky a sportovními boty. Údajně měl na Martu B. čekat před školou předevcírem se svou červenou Mazdou, tov. zn. si nevybavuje a registrační značku už vůbec ne. Proč na ni čekal, neví, prý se na mě přijel podívat, protože byl v Německu. Nikdy s ním nic neměla, pouze se s ním bavila na

sjezdovce. Po příchodu na zahradu ji pozdravil a ona se ho zeptala, co tu chce, on pouze odpověděl, že si jde pro to, co mu patří. Zeptala se co tím myslí. On odpověděl, že je jediná, která mu ještě nedala. Zavolala na svého psa, ten přiběhl, ale on ho nakopl a pes zmizel. Potom vyndal nůž, to už stál u ní blízko a vše se odehrálo hrozně rychle. Povalil jí na zem, stáhl z ní tepláky a spodní kalhotky. Při tomto měl nůž neustále u jejího obličeje a znásilnil ji. Na dotaz zda byla před touto událostí panna, odpověděla, že ví, o co se jedná a že byla. Neustále ji vyhrožoval, že ji zabije a proto se nebránila, jelikož měla hrozný strach. Potom co vstával, řízl ji nožem do obličeje. Potom odešel zpět brankou z pozemku a mířil vlevo k řece, více už ho nedohlídla. Jen slyšela odjíždět nějaké auto. Potom rychle utíkala do chaty, kdy viděla, jak bratr ještě spí, rychle se vysprchovala a ošetřila si řeznou ránu v obličeji. Šaty si opět oblékla a šla na cvičák se psem, kde vše řekla kamarádce. Ta zavolala jejím rodičům a ty pak policii. Na dotaz, zda dokáže přesně určit místo na zahradě, kde došlo ke znásilnění, tak odpověděla, že ano, také zda odevzdá oblečení na zkoumání, odpověděla, že ano. Poté byl k věci vyslechnut i bratr poškozené, který uvedl, že spal v chatě, jelikož mu nebylo dobře a že nic ani nikoho neviděl. Dále se vyšetřovatel zajímal, zdali před školou byl muž viděn ještě nějakými spolužáky, na toto odpověděla poškozená, že ano, ale jména si nevybavuje. Na pozemku chaty bylo provedeno ohledání místa činu, kdy se nepodařilo zajistit žádnou použitelnou stopu. Při šetření v okolí se též nepodařilo zjistit informace k červené Mazdě a k osobě pachatele. Pracovníci SKPV OŘP Praha – západ vypracovali plán dalších operativně pátracích a vyšetřovacích úkonů. Dne 21. 6. 2002 při opětovném výslechu po delším rozhovoru se dívka kriminalistům přiznala, že si celou událost se znásilněním vymyslela. Důvodem bylo to, že narušené citové vazby v rodině, kdy žije se svou matkou, nevlastním otcem a nevlastním bratrem, na kterého se dle jejího úsudku upírá až příliš velká pozornost. Jí poté rodiče věnují pouze malou pozornost, zakazují jí diskotéky a výcviky psa. Svým jednáním se domnívala, že více upozorní na svou osobu a ti se jí budou více věnovat. Zranění v obličeji si způsobila nechtěně při procházení kolem plotu. Dále uvedla, že již v minulosti měla dobrovolný pohlavní styk s kamarádem, kterého nechce uvádět.

Celkový vývoj případu: Pracovníci kriminální navrhli Martu B. nestíhat pro trestný čin křivé výpovědi podle § 175 tr. zák., protože by se vzhledem k jejímu věku a všem okolnostem případu trestní stíhání minulo účinkem, naopak by celou situaci v rodině vyhrotilo. Uvedli, že společenská nebezpečnost jejího jednání je nepatrná a byla vyvolána tíživou situací v rodině. Následně pak vyšetřovatel v souladu s ust.

§ 159 odst. 1 tr. ř. odložil věc podezření z trestného činu znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák., jehož se měl dopustit dosud neznámý pachatel, neboť v daném případě se nejedná o podezření z trestného činu a není na místě věc vyřídit jinak. Rozhodnutí vyšetřovatele následně potvrdil okresní státní zástupce Okresního státního zastupitelství, Praha – západ a to po doručení všem účastníkům nabylo právní moci.

Shrnutí: Co tedy závěrem uvést? Trestný čin se nestal. Věc byla odložena a předána do působnosti pracovnice sociálního odboru místního úřadu. Je tedy namístě kladně hodnotit práci policie, která se nejméně 24 hodin intenzivně věnovala nejprve vypátrání pachatele trestného činu znásilnění a poté prokázání faktu, že se čin vůbec nestal. Vzhledem k pokroku vědy mají pracovníci policie řadu metod k prokázání stop a tím usvědčení pachatele nebo pomocí výslechových metod zjistit skutečný stav věci. Je tady ovšem na místě i kritické vyjádření k otázce proplácení těchto mnohdy nákladných úkonů. V České republice na rozdíl od některých zemí západní Evropy chybí sazebník úkonů a výkonů policie ve vztahu k případům, kdy policisté, zařízení policie i živé prostředky jsou v takových to případech zneužiti nebo pouze občan potřebuje pro svoji potřebu např. jednání s pojišťovnou kopie ze spisu, měli by si mnozí zákonodárci tyto fakta uvědomit a přehodnotit stávající zákony a interní normativní akty, podle kterých se v praxi všichni musíme řídit a zpracovat sazebník úkonů policie, kde by byly stanoveny finanční částky za hodinovou práci policisty, použití služebního psa, koně, vrtulníku, vozidla, zhotovení fotografií, videonahrávky či pořízení fotokopie na přání občana pro jiné instituce při prokázání úmyslných zneužití policejních činností občanem. Současně by dle mého názoru měly být zohledněny ty úkony, kdy sazebník nelze užít, jako jsou pátrací akce po pohřešovaných osobách či organizovaných akcích.

6.1 Výzkum zaměřený na statistické údaje jednotlivých trestných činů páchaných na dětech v časovém období od 2006-2009 na území České republiky

Zpracovatelem zabývajícím se statistikou jednotlivých trestných činů zaměřených na dětskou populaci je v České republice Ministerstvo práce a sociálních věcí, které vede každoročně statistiku ve své Ročence z oblasti práce a sociálních věcí. Jedná se případy evidované Orgánem sociálně právní ochrany dětí, které po zjištění konkrétních případů spolupracují s orgánem Policie a rozbíhá se tak řetězec prověřování, dokazování a stíhání potenciálních pachatelů. Uvedené údaje v ročence jsou rozčleněny podle věkového rozhraní, sociálního prostředí dítěte a podle

zneužívající a týrající osoby. Dalšími zpracovateli je též Policie ČR, která vede každoročně evidenci o spáchaných jednotlivých trestných činech s podrobným rozbohem objasnění. Tyto statistiky se zaměřují na konkrétní kvalifikaci jednotlivých trestných činů bez ohledu na věkové rozčlenění obětí.

6.1.1 Příprava a realizace výzkumu

Zaměřeným výzkumem na statistické údaje jednotlivých trestných činů páchaných na dětech, bych ráda na základě zjištěných dostupných údajů analyzovala jednotlivé patologické fenomény s ohledem na časovou posloupnost. Vzhledem k nebezpečnosti této trestné činnosti a převážné latence mnohých případů je nutné si uvědomit, s jakou tendencí intenzity se potýká dnešní společnost a jaké dopady ohrožují budoucnost našich potomků. Na základě evidovaných údajů v časovém období od roku 2006 – 2009 porovnáám vývoj jednotlivých trestných činů s charakterem intenzity jejich páchání.

6.1.2 Výsledky podle statistických údajů

Provedeným výzkumem z evidovaných statistik se za rok **2006** zjistilo u dětské populace ve věkovém rozmezí od 1 roku do 18 let u **chlapců 310** případů z podezření na **tělesné týrání** a **246** případů u **dívek** v tomtéž věkové rozhraní.²⁹

Dále v oblasti **psychického týrání** bylo evidováno u **chlapců** ve shora uvedeném věkovém rozhraní **228** případů a u **děvčat 224** případů.

Případy **sexuálního zneužívání** bylo monitorováno u **chlapců** ve věku od 1 roku do 18 let v **91** případech a u **dívek** v tomtéž věkovém rozhraní ve **494** případech.

U podezření trestného činu **dětské pornografie** bylo evidováno u **chlapců** do 18 let **10** případů a u **dívek 9** případů.

V oblasti **dětské prostituce** byly odhaleny u **chlapecké populace** ve shora uvedeném věkové rozhraní **3** případy z podezření na tento trestný čin a **5** případů u **dívčí populace**. Uvedená čísla jsou dostupná na <http://www.mpsv.cz/cs/3869>, kdy pro bližší orientaci demonstruji tuto statistiku v tabulce č. 2.

²⁹ *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí.* [online]. 2006. [cit. 2011-01-13]. Dostupný z www: < http://www.mpsv.cz/files/clanky/7314/sum_v20_2006.xls >

Tabulka 2 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2006

věk	tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pornografie	dětská prostituce
chlapci/dívky					
0-1 rok	14/15	6/8	0/4	0/0	0/0
1-3 roky	31/21	22/16	1/8	0/0	0/0
3-6 let	41/28	49/31	10/43	1/0	0/1
6-15 let	199/139	126/140	73/352	6/9	3/2
15-18 let	25/43	25/29		7/87	3/0

Dále pak bylo zjištěno, že **největší podíl na páchaní trestné činnosti u dětí má otec** a to v **474** případech, kdy nejvíce patologického jednání bylo zjištěno u **psychického týrání** a to v **231** případech, poté pak u **fyzického týrání** a to ve **151** případech a jako poslední u **sexuálního zneužívání** v **90** případech.

Jako druhou nejčastější osobou pachatele v páchaní těchto trestných činností bylo zjištěno u tzv. **jiné osoby** a to v **373** případech.

Třetím nejčastějším pachatelem byl evidován **partner matky** a to v **266** případech. Údaje jsou dostupné v tabulce č. 3.

Tabulka 3 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2006 dle zneužívajících nebo týrajících osob

tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pornografie	dětská prostituce	zneužívající nebo týrající osoba
151	76	6	0	0	matka
151	231	90	2	0	otec
59	26	2	1	0	oba rodiče
118	69	78	1	0	partner matky
7	2	0	0	0	partnerka otce
4	4	23	0	0	sourozenec
8	0	9	0	0	prarodič
9	3	32	0	0	jiný příbuzný
40	25	297	8	3	jiná osoba
0	2	8	0	0	nevlastní sourozenec
9	14	40	7	5	učitel, vychovatel
-	-	-	-	-	nezjištěno

V roce **2007** bylo evidováno v oblasti zjištěného **tělesného týrání** ve věkovém rozhraní 1 – 18 let u **chlapců 329** případů, u **dívek 259** případů.³⁰

Případy **psychického týrání** byly monitorovány u **chlapců** ve **274** případech a u **dívek** v **343** případech.

V oblasti **sexuálního zneužívání** bylo v **chlapecké populaci** zjištěno **109** případů a v **dívčí populaci 561** případů.

U zjištěných případů **dětské pornografie** byly monitorovány u **chlapců 3** případy a u **dívek 5** případů.

Dále pak u **dětské prostituce** nebyly u chlapců evidovány **žádné případy** a u **dívek** byl zjištěn **1** případ. Bližší údaje jsou uvedeny v tabulce č. 4.

Tabulka 4 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2007

věk	tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pornografie	dětská prostituce
chlapci/dívky					
0-1 rok	18/19	6/7	1/0	0/0	0/0
1-3 roky	34/23	30/17	3/7	0/0	0/0
3-6 let	53/31	56/58	17/31	0/0	0/0
6-15 let	203/140	143/199	83/444	3/4	0/1
15-18 let	21/46	39/62	5/79	0/1	0/0

V roce **2007** bylo dále zjištěno, že **největší podíl na páchaní trestné činnosti** u **dětí** má **otec** a to v **583** případech, kdy nejvíce bylo zjištěno **psychického týrání** a to v **335** případech, dále pak jde o **tělesné týrání** a to u **165** případů, jako třetí nejčastější patologické jednání u otců je pak **sexuální zneužívání** a to u **83** případů.

Jako druhou nejčastější osobou pachatele byla ze statistik evidována tzv. **jiná osoba** a to u **477** případů.

Následně **třetí osobou pachatele** této trestné činnosti byla uvedena **matka** u **290** případů. Tyto údaje jsou uvedeny v tabulce č. 5.

³⁰ *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí.* [online]. 2007. [cit. 2011-01-13]. Dostupný z www: < http://www.mpsv.cz/files/clanky/7315/sum_v20_2007.xls >

Tabulka 5 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2007 dle zneužívajících nebo týrajících osob

tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pornografie	dětská prostituce	zneužívající nebo týrající osoba
184	100	5	1	0	matka
165	335	83	0	0	otec
41	36	1	0	0	oba rodiče
114	84	89	0	1	partner matky
12	22	1	0	0	partnerka otce
6	0	22	0	0	sourozenec
13	7	11	0	0	prarodič
7	5	27	0	0	jiný příbuzný
33	47	390	7	0	jiná osoba
2	1	6	0	0	nevlastní sourozenec
5	3	11	0	0	učitel, vychovatel
12	1	24	0	0	nezjištěno

V roce **2008** bylo ze statistické evidence zjištěno u věkového rozhraní 1 rok – 18 let v oblasti **tělesného týrání** **365** případů spáchaných u **chlapců** a **306** případů spáchaných **na děvčatech**.

U **psychického týrání** pak bylo evidováno **291** případů u **chlapecké populace** a **277** u **dívek**.

Sexuálního zneužívání bylo odhaleno u **103** případů **v chlapecké populaci** a u **629** případů **v dívčí populaci**.

V oblasti **dětské pornografie** nebyly zjištěny **žádné případy** u **chlapců** a **3** případy u **dívek**.

Jako poslední evidovanou skupinou byla **dětská prostituce**, kdy u **chlapců** nebyly monitorovány **žádné případy** a **v dívčí populaci** byly zaregistrovány **4** případy. Údaje uvedené v tabulce č. 6

Tabulka 6 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2008

věk	tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pornografie	dětská prostituce
chlapci/dívky					
0-1 rok	24/13	7/9	1/3	0/0	0/0
1-3 roky	46/27	41/34	4/13	0/0	0/0
3-6 let	64/50	59/58	19/51	0/1	0/0
6-15 let	206/161	148/121	72/476	0/2	0/0
15-18 let	25/55	36/47	7/86	0/0	0/4

V roce 2008 bylo dále zjištěno, že **největší podíl na páchané trestné činnosti u dětské populace má otec** v počtu **579** evidovaných případů, největším podílem této trestné činnosti je u **psychického týrání** a to v počtu **269** případů, dále pak následuje **tělesné týrání** v počtu **194** zjištěných případů a jako třetí následuje **sexuální zneužívání** v **16** monitorovaných případech.³¹

Druhým nejčastějším pachatelem této trestné činnosti zaměřené na děti jsou pak **tzv. jiné osoby** a to ve **471** případech.

Třetím nejčastějším pachatelem jsou pak **matky** v počtu **321** zjištěných případů. Bližší údaje uvedené v tabulce č. 7.

Tabulka 7 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2008 dle zneužívajících nebo týrajících osob

tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pornografie	dětská prostituce	zneužívající nebo týrající osoba
215	99	7	0	0	matka
194	269	116	0	0	otec
74	54	3	0	0	oba rodiče
119	86	89	0	0	partner matky
17	12	0	0	0	partnerka otce
7	2	20	0	0	sourozenec
8	4	21	0	0	prarodič
6	6	34	0	0	jiný příbuzný
26	20	420	3	2	jiná osoba
0	1	4	0	0	nevlastní sourozenec
4	1	6	0	0	učitel, vychovatel
22	19	22	0	1	nezjištěno

³¹ *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí.* [online]. 2008. [cit. 2011-01-13].

Dostupný z www: < http://www.mpsv.cz/files/clanky/7314/sum_v20_2008_cr_nove.xls >

V roce **2009** bylo evidováno u věkové skupiny 1 rok – 18 let v oblasti **tělesného týrání** **334** případů spáchaných **na chlapecké populaci** a **260** případů spáchaných **na dívkách**.³²

U **psychického týrání** bylo zjištěno **255** případů spáchaných u **chlapců** a **303** případů u **dívek**.

V oblasti **sexuálního zneužívání** bylo odhaleno **155** případů u **chlapců** a **661** případů spáchaných **na dívkách**.

U **dětské pornografie** bylo monitorováno **7** případů jak u **dívek**, tak i u **chlapců**.

U **dětské prostituce** pak byly zjištěny **2** případy jak u **dívek**, tak u **chlapců**.

V tomto roce přibyla i nová sledovaná statistika a to v oblasti **zanedbávání dětí**, kdy bylo odhaleno u **chlapců 1431** případů a u **děvčat 1030** případů. Bližší údaje jsou dostupné v tabulce č. 8.

Tabulka 8 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2009

věk	tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pornografie	dětská prostituce	zanedbání dětí
chlapci/dívky						
0-1 rok	23/8	8/11	0/0	0/0	0/0	70/63
1-3 roky	32/22	22/31	5/14	0/0	0/0	131/145
3-6 let	54/31	52/38	18/48	0/0	0/0	195/182
6-15 let	183/156	132/175	119/498	7/5	2/2	854/536
15-18 let	42/43	41/48	13/101	0/2	0/0	181/104

V roce **2009** bylo dále zjištěno, že **největší podíl na páchané trestné činnosti u dětské populace má matka** a to v počtu evidovaných **1295** případů, největším podílem na této trestné činnosti je u **zanedbávání dětí** a to v počtu **1018** odhalených případů, dále pak jde o **tělesné týrání** v počtu **186** odhalených případů. Jako třetí nejčastější patologické jednání je **psychické týrání** v počtu **75** odhalených případů.

Druhým nejčastějším pachatelem této trestné činnosti zaměřené na děti jsou **oba rodiče** a to v počtu **1000** zjištěných případů.

³² *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí*. [online]. 2009. [cit. 2011-01-13]. Dostupný z www: < http://www.mpsv.cz/files/clanky/7314/sum_v20_2009_cr.xls >

Třetím nejčastějším pachatelem je otec v počtu **735** odhalených případů. Údaje jsou uvedeny v tabulce č. 9.

Tabulka 9 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2009 dle zneužívajících nebo týrajících osob

tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pornografie	dětská prostituce	zneužívající nebo týrající osoba
215	99	7	0	0	matka
194	269	116	0	0	otec
74	54	3	0	0	oba rodiče
119	86	89	0	0	partner matky
17	12	0	0	0	partnerka otce
7	2	20	0	0	sourozenec
8	4	21	0	0	prarodič
6	6	34	0	0	jiný příbuzný
26	20	420	3	2	jiná osoba
0	1	4	0	0	nevlastní sourozenec
4	1	6	0	0	učitel, vychovatel
22	19	22	0	1	nezjištěno

Provedeným statistickým výzkumem, bylo zjištěno, že v roce **2006** bylo u dětské populace evidováno **556** případů podezření ze spáchání **tělesného týrání**.

V roce **2007** byl tento počet navýšen na **588** případů, což je o 5, 75% více.

V roce **2008** došlo k opětovnému zvýšení ve srovnání s rokem 2006 a to na **671** zaregistrovaných případů, což činí vzestup o 20, 68%.

V roce **2009** byl vzestup evidovaných případů opakován a to na počet **594** případů ve srovnání s rokem 2006, což je opětovný vzestup o 6,8%.

U **psychického týrání** bylo zjištěno, že v roce **2006** se evidovalo u dětské populace **452** případů.

V roce **2007** byl tento počet navýšen na **617** případů, což je o 36,5% vyšší nárůst.

V roce **2008** se opětovně počet zvýšil na **560** případů, což je ve srovnání s rokem 2006 vzestup o 23,89%.

V roce **2009** došlo k opětovnému zvýšení ve srovnání s rokem 2006 na počet **558**, což činí nárůst o 39,48%.

V oblasti **sexuálního zneužívání** na dětské populaci bylo v roce **2006** evidováno **585** případů.

V roce **2007** se počet případů navýšil na **670** případů, což je o *14,52%* více.

V roce **2008** se počet případů zvýšil na **732** případů, což je ve srovnání s rokem 2006 o *25,12%* více.

V roce **2009** se počet opět zvýšil ve srovnání s rokem 2006 na **816** případů a došlo tak k nárůstu o *39,48%*.

U **dětské pornografie** bylo v roce **2006** evidováno **19** případů.

V roce **2007** se počet snížil na **8** případů, což je ve srovnání s rokem 2006 o *57,9%* méně.

V roce **2008** opět ve srovnání s rokem 2006 počet snížil na **3** případy, což je snížení o *84,21%*.

V roce **2009** došlo k opětovnému snížení na počet **14** případů, což je ve srovnání s rokem 2006 o *26,31%* méně.

Jako poslední sledovanou položkou byla **dětská prostituce**, kdy bylo zjištěno, že v roce **2006** bylo evidováno **8** případů.

V roce **2007** došlo k poklesu na **1** případ, což je ve srovnání s rokem 2006 o *90%* méně.

V roce **2008** byly evidovány **4** případy, což je ve srovnání s rokem 2006 o *50%* méně.

V roce **2009** bylo monitorováno shodně případů a to v počtu **4**, což je srovnatelný pokles o *50%* ve srovnání s rokem 2006.

ZÁVĚR

Má bakalářská práce je zaměřená na okolnosti trestné činnosti páchané na mládeži. Jelikož jde o úzce profilovanou skupinu lidské populace, snažila jsem se v obsahu vystihnout závažnost tohoto tématu. Záměrem bylo přehledně zahrnout všechny informace do jednoho celku z důvodu získání komplexního náhledu na danou problematiku. Při zpracování jsem postupovala od základní terminologie, přes vztahovou legislativu, kriminogenní faktory, možnosti dokazování těchto skutků až k jednotlivé tematice násilných či mravnostních činů.

Vzhledem k aktuálnosti jsem v druhé části práce zaměřila svou pozornost na konkrétní případy z praxe, kdy z jednotlivých událostí vyplývá hrozba těchto činů pro společnost. Konkrétně první případová situace poukazuje na závažnost řešení léčby osob s pedofilním zaměřením. V České republice chybí doposud komplexní přehled těchto lidí pro potřeby orgánů v trestním řízení. Mnohdy by se tak zrychlila činnost těchto složek, kdyby při daném oznámeném pohřešování dítěte byly schopny zjistit aktuální informace o těchto osobách. Avšak druhá stránka věci naráží na legislativní problém jako je zákon o osobních údajích.

Druhý případ zase poukazuje na latentnost v oblasti mravní trestné činnosti. Důležité je v těchto případech aplikovat v praxi již u útlé populace kvalitní preventivní osvětu s možnostmi kam se obrátit v případě pochybností dítěte, že není něco v pořádku. Čím dříve se o takových to jednání dozvědí kvalifikovaní kompetentní pracovníci, tím se zvyšuje pravděpodobnost snížení hrozících následků.

V třetí případové situaci jsem se snažila poukázat na profesionálně vedenou práci vyšetřovatelů při objasňování daného trestného činu, kdy díky tomuto dochází k odhalení skutečného stavu věci. Zde bych navrhla zpoplatnění jednotlivých úkonů policie, které by byly shrnuty konkrétním sazebníkem. Tyto úkony by občan hradil tehdy, jestliže by se jednoznačně prokázalo z jeho strany úmyslné zneužití či zajištění si materiálů pro vlastní potřebu.

Hlavním záměrem druhé části práce bylo zjistit z dostupných materiálů skutečnost jednotlivých trestných činů páchaných na dětech, evidovaných v ČR. Vzhledem k tomu, že v České republice výskyt kriminality páchané na dětech není systematicky evidován, vycházela jsem z dat získaných z evidence Ministerstva práce a sociálních věcí. Jedná se o počty zaznamenaných konkrétních případů páchaných na

dětech, které byly registrovány Orgánem péče o dítě a byly poukazovány k prošetření orgánu Policie. Čísla tedy nepoukazují na objasněnou trestnou činnost, pouze na evidovanou trestnou činnost. Z těchto číselných dat jsem představila za určité časové období jednotlivé počty zjištěných případů, kdy jsem došla k závěru, že u tělesného, psychického týrání a sexuálního zneužívání dochází rok od roku k jejich nárůstu. Pouze u dětské pornografie a dětské prostituce se tyto počty snižují.

Obsah této práce by mohl posloužit širokému spektru čtenářů včetně policistů, ale i jiných osob pohybujících se v prostředí orgánů činných v trestním řízení. Rovněž tak i jako pomůcka pro policejní školy nebo jiné odborné školy zaměřující se na danou problematiku.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. **BENTOWIM, A. 1998.** *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. 1. Londom : Grada, 1998. 177 s. ISBN 80-7169-629-3.
2. **CHMELÍK, J. a kol. 2003.** *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. 208 s. Sv. 1.vyd. ISBN 80-7178-739-6.
3. **CHMELÍK, J. 2003.** *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha : MV ČR, 2003. 48 s.
4. **DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. 1995.** *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1.vyd. Praha : Grada, 1995. 248 s. ISBN 80-7169-192-5.
5. **Kolektiv. 2003.** *Manuál pro účastníky kurzu pro Bílý kruh bezpečí. Jednání policistů s obětí trestného činu*. Praha : Bílý kruh bezpečí, 2003. 1.
6. **LAŠEK, J. 1996.** *Loutky Jíja a Pája v praxi soudního znalce psychologa. Kriminalistický sborník*. 1996, Sv. 6/96, 1.
7. **LEWIS, D. 1998.** *Tajná řeč těla*. 1. Praha : Victoria Publishing, 1998. 232 s. ISBN 80-85605-49-X.
8. **MALÁ, E., RABOCH, J., SOVÁK, Z. 1995.** *Sexuálně zneužívané děti*. 1. Praha : Psychiatrické centrum, 1995. 128 s. ISBN 80-85121-99-9.
9. **MARTÍNKOVÁ, M. 1997.** *Špatné zacházení s dětmi a mladistvými v rodině*. 1. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1997. 37 s. ISBN 80-86008-33-9.
10. **VANÍČKOVÁ, E. 2005.** *Dětská prostituce*. 1. Praha : Grada, 2005. 144 s. ISBN 80-247-1138-9.
11. —. **2009.** *Interpersonální násilí na dětech*. 1. Praha : Grada, 2009. ISBN 978-80-7440-001-8.
12. **VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ, H. 1995.** *Násilí v rodině syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. 1. Praha 3 : Lékařská fakulta Univerzity Karlovy, 1995. 64 s. ISBN 80-7184-008-4.

13. **WEISS, P. a kol. 2005.** *Sexuální zneužívání dětí*. 1. Praha : Grada, 2005. 264 s. ISBN 80-247-0929-5.
14. —. **2000.** *Sexuální zneužívání pachatelé a oběti*. 1. Praha : Grada, 2000. 212 s. ISBN 80-7169-795-8.

Elektronické zdroje

1. **2006.** Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí. <http://www.mpsv.cz>. [online]. Praha : MPSV, 2006. [cit. 2011-01-13]. Dostupný z www: < http://www.mpsv.cz/files/clanky/7314/sum_v20_2006.xls >
2. **2007.** Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí. <http://www.mpsv.cz>. [online]. Praha : MPSV, 2007. [cit. 2011-01-13]. Dostupný z www: < http://www.mpsv.cz/files/clanky/7317/sum_v20_2007.xls >
3. **2008.** Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí. <http://www.mpsv.cz>. [online]. Praha : MPSV, 2008. [cit. 2011-01-13]. Dostupný z www: < http://www.mpsv.cz/files/clanky/9562/sum_v20_2008_cr_nove.xls >
4. **2009.** Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí. <http://www.mpsv.cz>. [online]. Praha : MPSV, 2009. [cit. 2011-01-13]. Dostupný z www: < http://www.mpsv.cz/files/clanky/9277/sum_v20_2009_cr.xls >
5. **ZOUBKOVÁ, I. 2001.** Kriminalita páchaná na mládeži, Kriminalistika 2-2001.mht. <http://aplikace.mvcr.cz>. [online]. Praha : MVČR, 2001. [cit. 2011-01-13]. Dostupný z WWW: < http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_02/zoubkova.html>.

Legislativní dokumenty

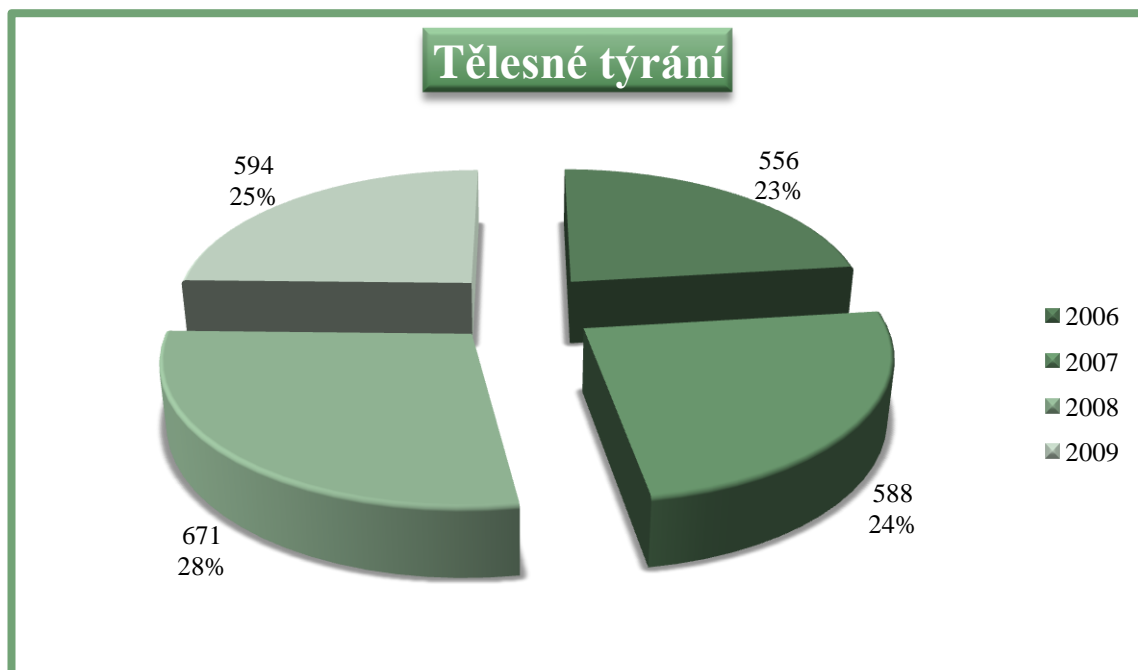
1. **JELÍNEK, J. a kolektiv. 2009.** *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. Praha : Leges, 2009. str. 1216. ISBN 978-80-87-212-22-6.

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

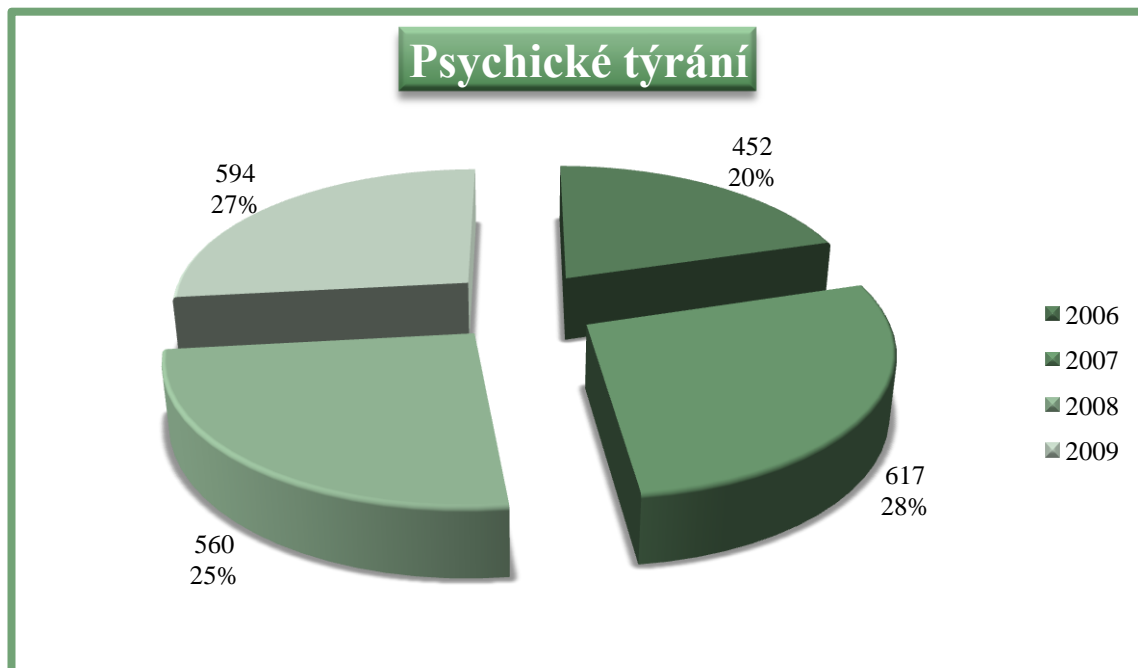
Obrázek 1 - „Jája a Pája“	32
Tabulka 1 - Formy a projevy syndromu CAN	17
Tabulka 2 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2006	43
Tabulka 3 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2006 dle zneužívajících nebo týrajících osob	43
Tabulka 4 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2007	44
Tabulka 5 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2007 dle zneužívajících nebo týrajících osob	45
Tabulka 6 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2008	46
Tabulka 7 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2008 dle zneužívajících nebo týrajících osob	46
Tabulka 8 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2009	47
Tabulka 9 - Statistika evidovaných trestných činů páchaných na dětech v časovém období 2009 dle zneužívajících nebo týrajících osob	48
Grafy 1 - Tělesné týrání	55
Grafy 2 - Psychické týrání	55
Grafy 3 - Sexuální zneužívání	56
Grafy 4 - Dětská pornografie	56
Grafy 5 - Dětská prostituce	57

PŘÍLOHY

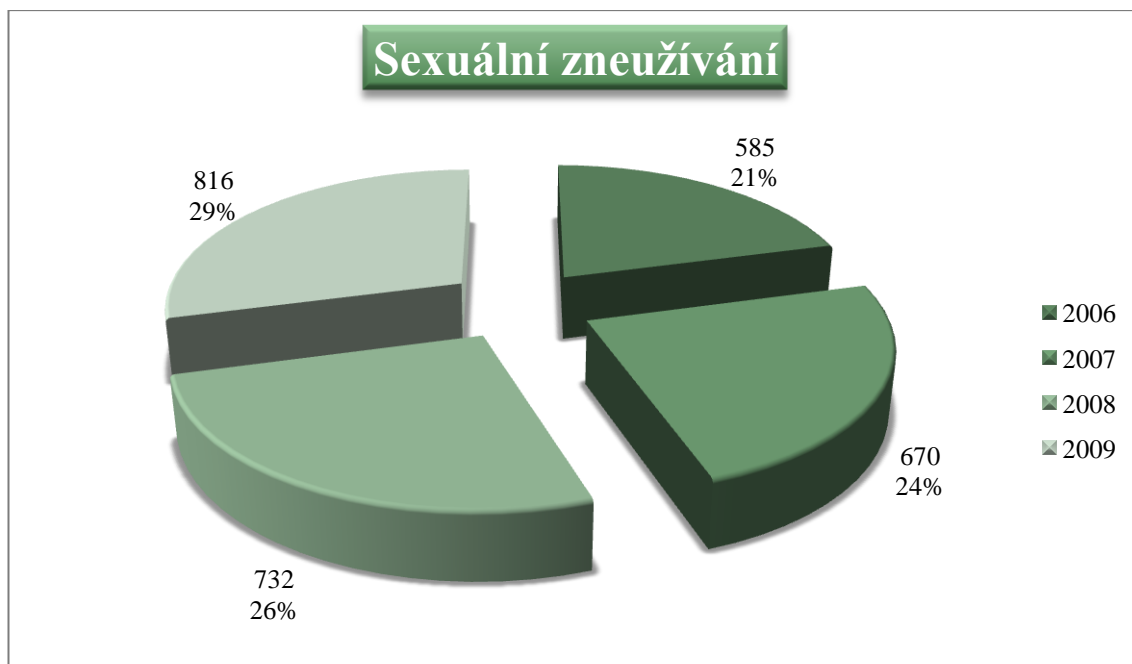
A) Grafy srovnávající roky 2006-2009

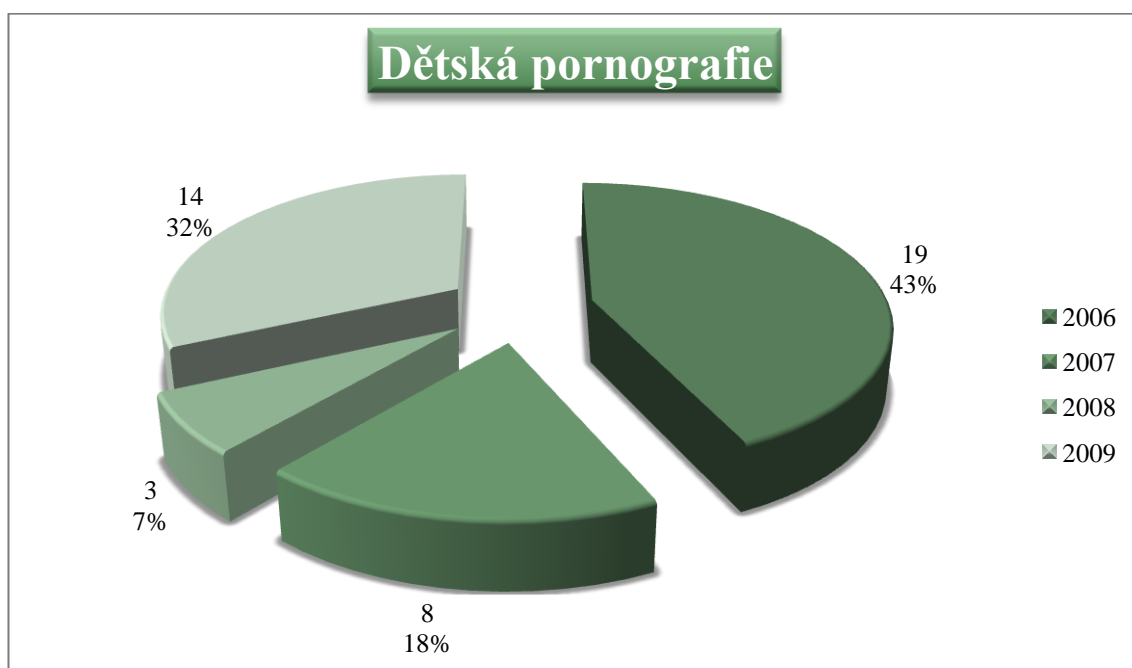
Grafy 1 - Tělesné týrání

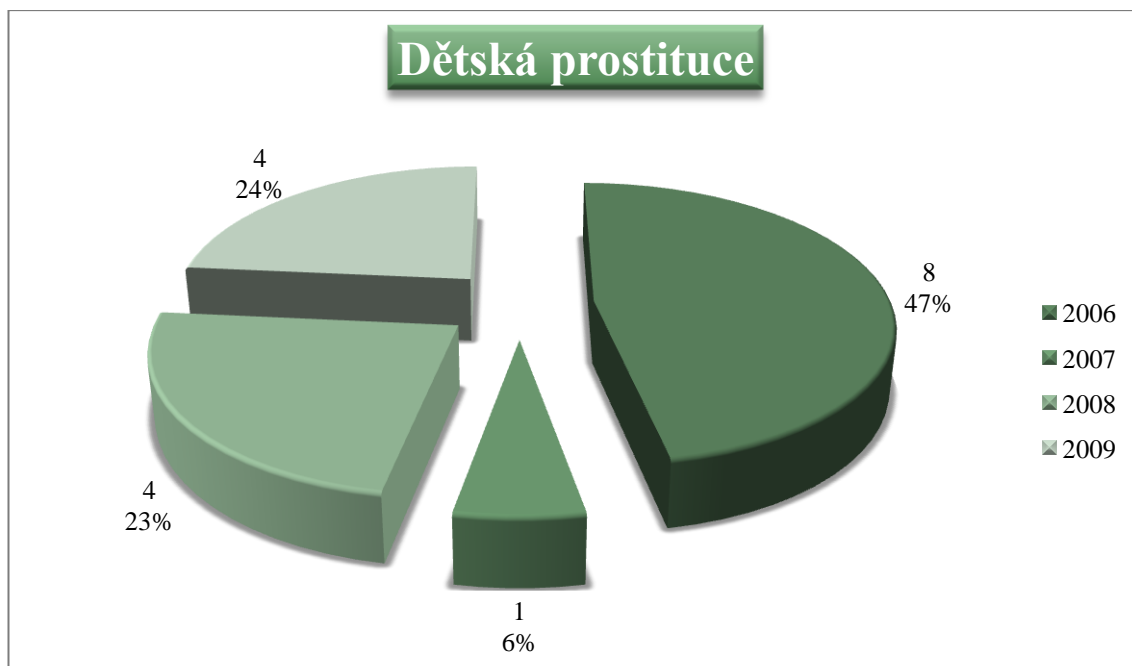
Grafy 2 - Psychické týrání

Grafy 3 - Sexuální zneužívání

Grafy 4 - Dětská pornografie

Grafy 5 - Dětská prostituce